

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198734

UNIVERSAL
LIBRARY

ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆಯು ಅನಿಯಂ ಪರುಷದ ೨ನೆಯ ಕುಡಿ

ಮು ರು ಕು ಮ ರ್ ಟ ಪ

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕಾದಂಬರಿ

ಎಸ್. ಅನಂತನಾರಾಯಣ

1947

ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ

ಧಾರವಾಡ

ಸಂಪಾದಕರು :
ಗೋವಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಚೂಳಕಿ

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೪೭

ಬೆಲೆ : ೦—೦೨—೦

ಮಾಹಾಟಗಾರರು :
ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರ, ಧಾರವಾಡ
ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಡ. ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರ
ಧಾರವಾಡ

ಮುದ್ರಕರು :
ಎನ್. ಎಸ್. ಜಿಂ.
ವಿಜಯ ಮುದ್ರಾ
ಧಾರವಾಡ

ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವೂಲೆಯ ಢುಂದಿನ ಪ್ರಕಟನೆಗಲು

ಪತ್ರಿ ಸರಕಾರ

ೞೆ. ಢಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು

ಸಾತಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ
ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ

ಎರಡನೆಯ ಸಂಬಂಧ

ೞೆ. ಎನ್. ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ

ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ

ಕಾಲದೀ ಕಾಗುಣಿತ
ಜೀವಿಗಳ ಎದೆ ಮೊರೆತ
ಎಣಿಸದೆಯೆ ಸಾಗುವುದು

—ಇದುವೆ ಬಾಳು!

ಅಕ್ಕನ ನೆನಪಿಗೆ

ನೀಲಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆನಂದ ಆ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ನೆರಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸರಿದು ಬಿಸಿಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನಾ ಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

“ ಮನಃಷ್ಯನ ಬಾಳೂ ಆ ಬೆಟ್ಟದಂತಲ್ಲವೇ ರಾಮು, ಒಂದೆಡೆ ಬಿಸಿಲು, ಒಂದೆಡೆ ನೆರಳು ” ಎಂದ ಆನಂದ.

“ ಈಗ ಬಿಸಿಲಿದ್ದ ಕಡೆ ನಾಳೆ ನೆರಳು, ನೆರಳಿದ್ದ ಕಡೆ ಬಿಸಿಲು. ಆದರೆ ಇದಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸೂರ್ಯ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಷ್ಷಕ್ಕೆ ತಾನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ ” ಎಂದ ರಾಮು ಮ್ಲಾನವದನನಾಗಿ.

ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾಡಲು ಕುಳಿತಾಗ ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ದಿನಗಳ ಮಾತು ಬಂತು.

“ ಜಗತ್ತನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ಈಗಿಲ್ಲ, ಅಕ್ಕ. ಈಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಲ. ” ಎಂದ ಆನಂದ.

“ ಆಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಉರಿದುಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೆ ! ” ಎಂದಳು ಲಲಿತ.

“ ನೀನೇನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಕ್ಕ ? ”

“ ಏನೋ ಹುಡುಗ-ಕಷ್ಟಪಟ್ಟವನು-ವಿಶ್ವಾಸ ತೋರಿದರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಸರಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ”

“ ನಾನು ಆಗ ತಿಳಿದಿದ್ದಂತೆ ಜೀವನ ಕಷ್ಟದ ಕಡಲಲ್ಲ ” ಎಂದ ಆನಂದ.

“ ಅದು ಸುಖದ ಸಮುದ್ರವೂ ಅಲ್ಲ ” ಎಂದ ರಾಮು.

ಲಲಿತ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮೆಲ್ಲನೆ ವೃದ್ಧವಾಗಿ “ ಜೀವನ ಹೇಗೆಂದು ನಮಗೆ ಹೇಳುವ ಹಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದಳು.

“ ಜೀವನ ಅಗಾಧ, ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಚಿಕ್ಕದು. ಜೀವನವನ್ನು ನಾವು ಆಳಿಯುವುದು ಒಂದು ಲೋಟದಿಂದ ಸಾಗರವನ್ನು ಆಳಿಯುವಂತೆ! ಜೀವನ ಸುಖದ ಸಮುದ್ರವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಕಷ್ಟದ ಕಡಲೇ ಆಗಿರಲಿ ನಾವಂತೂ ಜೀವಂತ ರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕು ” ಎಂದುಕೊಂಡಳು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹನಿಯಾಡಿತು.

ಎಲ್ಲರೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದರು.

೧೨

ರಾಮು ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ರೈಲಿನಲ್ಲೇ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ಆನಂದನಿಗೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಏನೋನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಬಾಯಿಗೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಏನೋ ಸಂಕೋಚ. ಅದರಿಂದ ಆನಂದ ಹೇಳಲು ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಮುವಿಗೂ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುವ ಕುತೂಹಲ. ಆದರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಣಕವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಆನಂದನ ಹೃದಯದ ಮಾತು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ರಾಮು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೊತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಆನಂದನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಳಮಳ! ಒದ್ದಾಟ! ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಸೆ—ಕುತೂಹಲ—ಕಾತರ! ಕಾಲೇಜಿನ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹೋಗಿ ಅನುಸೂಯಕನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಆಸೆ! ಆದರೆ ಅನು ಇನ್ನೂ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿರುವಳೇ, ಇಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟಿರುವಳೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯದು. ಅವಳು ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರಳೆಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅನುವಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಒಂದಲ್ಲ ನೂರು ಬಗೆಯ ಚಿಂತೆ. “ಅನು ಈಗ ಹೇಗಿರುವಳೋ ಏನೋ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವಳೋ ಏನೋ? ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರುವಳೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅನುವನ್ನು ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ನೋಡಿ ಬರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅವಳು ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಅಂದುಕೊಂಡರೆ—” ಹೀಗೆಯೇ ನೂರು ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅವಳನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಅನುವಿನ ಅಕೃತಿ—ಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಸವನಾಗಿ ಮೂಡಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಡ! ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಅನುವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದರೂ ಸಾಕು ಎಂದು ಎದೆ ತಹತಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಛೇ! ನಾನು ಅಕೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಇಷ್ಟೇಕೆ ತವಕಪಡಬೇಕು! ನನಗೂ ಅಕೆಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ! ಅನುವಿನಿಂದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕು? ಅವಳಿಗಾಗಿ ನಾನೇಕೆ ಇಷ್ಟು

ಕಾತರಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅನುವನ್ನು ನೋಡಲು ತಾನು ತವಕಪಡುವುದೊಂದು ಅಸಭ್ಯತನವೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಛೇದಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಆ ಮಾತನ್ನೊಪ್ಪದು. ಬೋನಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಿಂಹದಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪರಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಆಸೆ—ಈ ಕಳವಳ—ಈ ಕಾತರ ಏಕೆ, ಏತರಿಂದ! ತನಗೇಕೆ ಹಾಗೆ ಎನ್ನಿಸಿದೆಯೆಂದು ಅವನಿಗೇ ಅರ್ಥವಾಗದು. ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಬಗೆಹರಿಯದು.

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಒದ್ದಾಟ. ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮಲಗಿದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಏನೋ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರು ಬೆಳಕು—ನೂರು ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರ—ನೂರು ಆಕೃತಿ ಮಿಂಚಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕರಗಿ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಳಿದುದು ಬರಿಯ ಕತ್ತಲೆ! ಕಣ್ಣು ಇದುವರೆಗೂ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲದ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಬಯಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೊನೆಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಳಿದವನು ಆನಂದ ಎದ್ದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ. ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕದ ಮಾಡಿಬಿಂದು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅದು Thomas Hardy (ಥಾಮಸ್ ಹಾರ್ಡಿ)ಯ ಕವಿತೆಗಳ ಪುಸ್ತಕ. ಆನಂದ ಬಿಚ್ಚಿದ ಕಡೆ ಒಂದು ಪದ್ಯ—

“ Let not the tablet of my heart
Bear the name of woman ”

[ನನ್ನೆಡೆಯ ಹಲಗೆಯಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಸರದು ಬೇಡ]

ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಾರಿತು. ಲಂಗಿಲ್ಲದ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗದು. ಕೊನೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಬಂದರಾದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರತೆಂದು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ.

ಮಾಘಶಶಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಆಕಾಶದ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮೈಸೂರಿನ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳ್ಳಿಯ

ಕಿರಣಗಳು ಹಾಯಾಗಿ ನಿನ್ನೆ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಕೆಂಪು ಹೆಂಚುಗಳನ್ನು ಬಿಳಿಯ ಕಿರಣಗಳು ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕು ಉದಯದ ಕೆಂಪು ಅಂಚನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಂತೆ ಬಿಡಲಾರದೇ ಆಸ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನೀರವತೆ-ಮೌನ-ಶಾಂತಿ! ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಉದ್ದವಾದ ಗರಿಗಳು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೂರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸರಸರ ಶಬ್ದ ಯಾವುದೋ ಕನಸಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಗೀತದ ಸವಿನೆರಳಿನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯ ತಂಪು ಮೈತಾಗಿ ಆನಂದ ತುಸು ಆಹ್ಲಾದಗೊಂಡ. ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಾ ಕತ್ತಿತ್ತಿದ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೋಡ-ಬೆಳ್ಳಿಯುಂಚಿನ ಕಪ್ಪು ಮೋಡ ಬಿನ್ನಾಣದಿಂದ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆನಂದನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೋ ಹಾರಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಯುಂಚಿನ ಮೋಡದ ಮರೆಯಿಂದ ಬಿಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳ ಹುಡುಗಿ-ಅನುವಿನ ನಗೆ ಮುಖ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ನಗೆ ಮುಖದ ಹೊಳಸಿನ ಹಾಯಿದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಕನಸಿನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಾದುಹೋದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೋಡವನ್ನರಸಿಕೊಂಡು ಅನುವಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿದ; ಅಲೆದಾಡಿದ. ತಂಗಾಳಿ ಅವನ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬಾಡಿದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತಂದು ಕುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಳಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೆಳುದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸಕಾಂತಿ ಬೀರಿದುವು, ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಪನೆಯ ಕನಸಿನ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತುಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು. ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳ ಸರಸರ ಶಬ್ದದ ಮಧುರ ಸಂಗೀತ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ದೇಹ ವಾತ್ಸ್ರ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವಾಗಿ ಉಳಿದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು!

ಮೋಡ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮರೆವಾಡಿದಾಗಲೇ ಆನಂದನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ-ತಿಳಿವು. ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದನ್ನಿಟ್ಟು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ತಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಶಾಂತಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಮರುದಿನ ಅನುವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡುವೆನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಲಗಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೇ ನಿನ್ನೆ ಬಂದಿತು. ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ನಿನ್ನೆ ಅವನನ್ನು ಅವರಿಸಿದಂತೆ ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಗೂಬೆಯ 'ಗೂ ಗೂ' ವಿನ ಕರ್ಕಶತೆ ಅವನಿಗೆ ಮಸಕುಮಸಕಾಗಿ ಕೇಳಿ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ವ್ಯಾಸಿ ಹೋಯಿತು

ಹಗಲು ಉಲ್ಲಾಸಪೂರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮೋಡಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಗಂಜಂತೆ ಅರಳಿದ್ದವು ಆನಂದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡ

ಹೊರಗಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಎದುರುಮನೆಯ ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಹಸರು ಗರಿಗಳು ಎಳೆಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ತೂರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗರಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಕುಳಿತು ಹಾರಿಹೋದ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಗಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡಗಳೂ ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಮಧುರಗೀತವೊಂದು ಅತಿಅಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಹೃದಯ ಹೊಕ್ಕಂತಾಗಿ ಅನಂದ ಮೈಮರೆತ! ಕಣ್ಣಿನ ರೆಪ್ಪೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅನುವಿನ ರೂಪ ಕುಣಿಯಿತು.

ಅನಂದ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೋ ಬಂದು ಹೊರಗಡೆ ಅವನನ್ನು ಕೂಗಿದರು. ಅನಂದ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದ. ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸುದ್ದಿಕೇಳಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನಂದನ ಸಹಪಾಠಿಯೂ ಒಬ್ಬ—ಅನುವಿನ ಸಹಪಾಠಿ ರಾಜುವೂ ಅವನ ಜತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವರಿಗೆ ಅನಂದನನ್ನು ನೋಡಲು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಕೋಚಂ ಹಿಂದೆಟ್ಟು. ಅವನು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಾವು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಕಳವಳ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂದನಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಬಗೆಯಾಯಿತು ತಾನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗಿ ಮುಖ ವಿವರ್ಣವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಚಕಾಲ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಮಾತೇ ಹೊರಡದು.

ಲಲಿತಾ ಕಾಫಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಅನಂದನೇ ಮಾತನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ.

“ ಕಾಲೇಜು ಹೇಗಿದೆ ? ” ಎಂದ ಅನಂದ ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ.

“ ಹೂಂ. ಇದೆ! ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಬೇಸರದ ಬಾಳು. ಕುಂಟುತ್ತ ಮುಗ್ಗಿಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ” ಎಂದ ಅನಂದನ ಸಹಪಾಠಿ.

“ ನೀವು ಬಹಳ ತೆಗೆದುಹೋಗಿದ್ದೀರಿ. ” ಎಂದ ರಾಜು—ಅನುವಿನ ಸಹಪಾಠಿ

“ ಏನೂ ಅಂತಹುದಿಲ್ಲ. ಕೊಂಚ ವೈ ಜೆನ್ನಾಗರಲಿಲ್ಲ— ಅಷ್ಟೇ! ”
ಎಂದ ಆನಂದ.

“ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟ ” ಎಂದ ರಾಜು.

“ ನಿಮಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾವಾಗ ? ”

“ ಮಾರ್ಚ್ ೨೦ಕ್ಕೆ ” ಎಂದ ಆನಂದನ ಸಹಪಾಠಿ.

“ ನಮಗೆ ೧೫ಕ್ಕೆ ಆರಂಭ; ೧೯ಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ” ಎಂದ ರಾಜು.

“ ಹೂಂ—ವರ್ಷಾಂತ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆ ತಾನೇ! ಇನ್ನೇನು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನ ಅಷ್ಟೇ. ಎಲ್ಲರೂ ಜೆನ್ನಾಗ ಓದಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ” ಎಂದ ಆನಂದ.

ಆನಂದನ ಈ “ ಎಲ್ಲರೂ ” ವಿನಲ್ಲಿ “ ಅನು ” ಇರುವಳೆಂಬುದು ರಾಜು ವಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ. ಅನುವಿನ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಆನಂದನ ಮನಸ್ಸು ತಹತಹ ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದರೆ ಅವರೇನೆಂದುಕೊಂಡಾರು ಅ ಮೇಲೆ!

“ ಏನೋ ಸುಮಾರಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ” ಎಂದ ರಾಜು.

“ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ? ” ಎಂದ ಆನಂದ.

ಯಾರು ಯಾರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವರೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಜೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅನು ಇರುವಳೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಅವಳು ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳೋ—ಎಂದು ಅವನ ಶಂಕೆ—ಅಷ್ಟೇ ಅವನ ಆಸಕ್ತಿ!

“ ಒಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆ ” ಎಂದ ರಾಜು.

ಆನಂದನ ಹೃದಯದ ಬಡಿತ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಜೋರಾಯಿತು. ರಕ್ತ ತಲೆಗೆ ಸುಗ್ಗ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕುತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅನುವೇನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳೋ— ಇಲ್ಲ! ಆಕೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರಳೆಂಬ ಸಮಾಧಾನ! ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತುಸುಕಾಲ ವೈಮರೆತು ತಲೆ ಗಿರ್ರನೆ ಸುತ್ತಿತು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಂಡ.

“ ಯಾರು ಬಿಟ್ಟವರು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಆ ಮದ್ರಾಸಿನ ಹುಡುಗ—ನಾರಾಯಣನ್ ”

“ ಯಾರೋ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಪಿಲ್ಲ ” ಎಂದ ಆನಂದ.

ಅವನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಕೇಳಿ ಸಲ್ಲಲಿ!

“ಅರೇ ಆ ಕೇಳು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದ ನಲ್ಲ—ಕೋಳಿಯು ಪುಕ್ಕದ ಜುಟ್ಟಿನವನು” ಎಂದು ರಾಜು ನಕ್ಕ.

ಅವನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೊಬ್ಬರು ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ನಗೆ ಕೋಚ ಜೋರಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

“ನೀವು ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವಿರಾ?” ಎಂದ ರಾಜು.

ಅನಂದ ಕೋಚ ಕಾಲ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ. ಆ ವಿಚಾರ ಇದುವರೆಗೂ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವನಿಗೂ ಆ ವಿಚಾರ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನೋಡಬೇಕು, ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳದೆಯಲ್ಲ!”

ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಅವನು ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವುದೇ ವಾಸಿಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿದರು. ಹತ್ತು-ಪದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಹರಟೆ ಹೂಡೆಯು ತ್ತಿದ್ದು, ನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಆನಂದ ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತಿದರು. ಈ ವರ್ಷನಂತೂ ಹೋಯಿತು. ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷವಾದರೂ ಓದಿ ಮುಗಿಸೆಂದು ಓತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಲಲಿತ ಕೂಡ ಅದೇ ಹೇಳಿದಳು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ರಜೆಯಿದೆ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ ಆ ಮೇಲೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೈಕೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಲಹೆ. ಈಗ ಆ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಆನಂದ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟ.

ಊಟ ಮಾಡಿದೊಡನೆಯೇ ಆನಂದನ ಮನಸ್ಸು ಕಾಲೇಜಿನ ಕಡೆ ಸೇರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇನೋ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿಬರುವುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗೇಕೋ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದೆಟು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ತಿಕ್ಕಾಟ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ! ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೆಲ್ಲಾ ಓದಾಡಿದ. ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಮನಸ್ಸಿನ ದುರ್ಬಲ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ

ಹೊರಟು ಅಷ್ಟು ದೂರ ಕೂಡ ಹೋಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮನಸು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ಹೇಗಾದರೂ ಈ ತಿಕ್ಕಾಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಲಲಿತಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಚದುರಂಗವಾಡಲು ಕುಳಿತ.

ಮೊದಲು ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿ ಅಟದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡಲು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಟದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಮಗ್ನನಾದ. ಇಬ್ಬರೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಕಲಿತು ಆಡಿದವರು; ನುರಿತ ಅಟಗಾರರು. ಅಟದ ಕಾವು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಏರಿತು. ಯಾರೂ ಸೋಲುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಯಾರೂ ಗೆಲ್ಲುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಗುಣಾಕಾರ-ಮಾಡಿ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು

“ ಈ ಅಟದಲ್ಲಿ ನಾನು ಗೆದ್ದರೆ ಗಂಡು, ಸೋತರೆ ಹೆಣ್ಣು ” ಎಂದು ಕೊಂಡಳು ಲಲಿತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ.

ಜೀವನದ ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದ್ಯ ಕುಳಿತವರೆಷ್ಟು ಮಂದಿ ! ಗೆಲುವು ಸೋಲುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುವರು. ಆದರೆ. ಎಷ್ಟು ಮಂದಿಯು ಅಟ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಲ್ಲೇ ಮೊಟಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ! ಕೊನೆಗೂ ಮೊದಲೇ ಎಷ್ಟೋ ಅಟ ಕೊನೆಗಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ತಾನು ಯಾವ ಸೋಲುಗೆಲುವುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳೋ— ಆದಾಗದೇ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಅಟ ಮುಗಿಯುವದೆಂದು ಲಲಿತಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ— ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ !

ಅಟ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾಗವಲ್ಲಿ ಎದ್ದಳು. ಅದೇ ತಾನೇ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದು ದರಿಂದ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಅಟದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದ ಲಲಿತ ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾಗುವಿನ ಅಕ್ಕಿ ಜೋರಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನ ವಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಇಬ್ಬರ ಸತ್ತ ಕಾಯಿಗಳನೂ ಕೊಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ನಾಗು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಕಾಯಿ ಬೇಕು ಎಂದು ಹಟಮಾಡಲಾಂಭಿಸಿದಳು. ರೊಚ್ಚಿಯೆದ್ದಳು. ಆನಂದನೂ ಲಲಿತಳೂ ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಯಿನ್ನೆಲ್ಲ ದೋಡಿಸಿ

ಮೇಲೆ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಾಯಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಚೆಲ್ಲಾ ಪಿಲ್ಲಿ ಯಾಗಿ ಆಟ ಅರ್ಥಕ್ಕೇ ಕೊನೆಯಾಯಿತು.

ಲಲಿತ ಆನಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಜೆ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೊರಟರು. ನೊದಲು ಮೊದಲು ಲಲಿತ ಹೆದರಿತಳು; ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಏನಿಂ ದಾರೋ ಎಂದ. ಆದರೆ ಆನಂದ ಮರುದಿನವೇ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತೆ ಅವನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬದವರೆಗೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ. ಇವತ್ತು ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣವೆಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆನಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟುದು. ಅವನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಯಿಸಬಾರದೆಂದು ಅವಳ ಯೋಚನೆ!

ಆನಂದ ಲಲಿತಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜೇಲಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಲಲಿತ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಹೂಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಅಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೆವು ಊಟ ತಿಂಡಿಗಳಿಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ ಕೆಲವು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಕೊಂಚ ಹಿಂಸೆಯಾಯಿತು. ಆಷ್ಟೆ” ಎಂದ.

“ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನೆನಪೂ ನಿನಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲ-ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆಯೋ?” ಎಂದಳು ಲಲಿತ.

“ಮರೆಯುವುದು ಹೇಗಕ್ಕ? ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನೆನಪೂ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನೀನು, ಅಮ್ಮ, ರಾಮು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ” ಆನಂದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ—ಮೌನ ವಾದ. ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆಂದು ಲಲಿತ—“ಹೂಂ” ಎಂದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದರು. ಆನಂದನಿಗೆ ಯಾರದೋ ಕೈ ತಾಕಿತು. ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ನೋಡದೆ ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಅವನು, ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತಾರೋ ಅವಸರವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆನಂದನಿಗೆ ತಾಕಿದ ಕೈ ಎಷ್ಟು ಮೃದು ವಾಗಿತ್ತು! ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಮೈಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಚಾರ ವಾದಂತಾಯಿತು

ಆನುವೂ ಆನಂದನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಕ್ತವೇರಿತು ಸಂಜೆಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪೂ ಕೆನ್ನೆ ಯಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಅವಳು ಉಟ್ಟ ಸೀರೆ— ನೀಲಿಯದು. ಸೆರಗು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿದು ಕಂಚುಕದ

ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಸರಿಗೆ ಹೊರಗಣಿಕೆ ಸಂಜೆಯ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆನಂದನ ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡದು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ “ಕ್ಷಮಿಸಿ” ಎಂದ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿದ ಬೆವರನ್ನೊರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಕೂಡ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೈ ತಿಳವಿರಲಿಲ್ಲ !

ಲಲಿತ ಆನಂದನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಆನಂದ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ಏನಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ “ಆಂ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊಂಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಇದೇಕೆಂಬುದೇ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಟಿಕೆಟು ಕೊಂಡು ತಂದವನು ಚಿಲ್ಲರೆ ತರುವುದನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದ !

ಆನಂದನಿಗೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅವಳ ಯೋಚನೆ! ಅನುವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.-ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಎದೆ ಇದು ತನಕ ಕಾತರಿಸಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಲು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ಅನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವ ಬದಲು ಹೃದಯ ಕಲಕಿ ಹೋಯಿತು. ಕಡಿವಾಣಕಿತ್ತು ಹೋದ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಕಂಡಕಂಡಂತೆ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು ಮನಸ್ಸು! ಇದರಿಂದ ಆನಂದನಿಗೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ವಾದರೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತೆರೆಯಮೇಲೆ ಮತ್ತೇನನ್ನೋ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಲಲಿತ ಮಾತ್ರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು !

ಅನುವಿಗೆ ಆಗಲೇ ಆನಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ತಾನೇ ರಾಜುವೂ ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಅಂದಿನ ನೆನಪು ಬಂದು ಮೈ ಜಿಲ್ಲೆಂದಿತು.

“ ಅವನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರಷ್ಟೆ—ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟೆ ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ಈಗ ಅಕಸ್ಮಿತವಾಗಿ ಆ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದನ ಕೈಗೆ ತನ್ನ ಕೈ ತಾಗಿದಾಗ ಮೈ ಪುಲಕಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆಗ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ್ದಳು. ತಾನು ಕಂಡುದರಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದಳು. ಅ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದನನ್ನು ಕಾಣುವೆನೆಂದು ಅವಳು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಅಬ್ಬಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಇಳಿದ ಹೋಗಿದ್ದ—ಬತ್ತಿದ ಗಲ್ಲ. ಗುಳಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ಬಂಡಿದ ಮುಖ—ಕ್ಷಯರೋಗ ಬಂದಂತೆ ತೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಸ್ಮಶಾನದ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುವವನಂತೆ ತೋರಿದ! ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅನುವಿನ ಮನಸ್ಸು “ ಆಯ್ಯೋ ” ಎಂದು ಮರುಗಿತು. “ ಪಾಪ! ಸರಸಿನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಾಗಿ ಹೋಗಿದಾನೆ. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟನೋ! ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಆ ದೃಶ್ಯ!—ಅಂದಿನ ದೃಶ್ಯ! ಈ ಎರಡು ದೃಶ್ಯಗಳೂ—ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳೂ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆರೆಯ ಪೇಲಿ ಒಂದಾದ ವೇಲೊಂದರಂತೆ ಹಾಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದೇ ನಡುಗುವ ತುಪ್ಪಿ, ಕಂದಿದ ಮುಖ, ಗುಳಬಿದ್ದರೂ ಕಾಂತಿಯುತ ಕಣ್ಣುಗಳು—ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕೊನೆಯಾಗಿ ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು “ ಕ್ಷಮಿಸಿ ” ಎಂದುದು! ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಅನುವಿಗೆ ಅದೇ ಚಿಂತೆ—ಕೊಠಡಿಯ ಒಂದೊಂದು ಮೂಲೆಯಿಂದಲೂ ಅವನ ಈ ರೂಪ “ ಕ್ಷಮಿಸಿ ” ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಆ ದೃಶ್ಯ ಮರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಡುರಾತ್ರಿಯ ತುಂಗಾಳ ಬೀಸಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬಂದು ಅವರಿಸಿ ಈ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಗೋರಿ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ಕನವರಿಕೆ! ಅಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದನ ರೂಪ ಮನಕರಗುವಂತೆ “ ಕ್ಷಮಿಸಿ ” ಎಂದಿತು ಅನು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ದೀಪಹಾಕಿದಳು ಅದು. ಕನಸೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿ ನಸುನಕ್ಕು ದೀಪವಾರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿದಳು. ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬಿಸು ಸುಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಿಡದಲೆಗಳ ಮರೆಯಿಂದ ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು ತನ್ನ ಎದೆಯಳಲನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು!

೧೩

ಆನಂದ ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಆಗಲೇ ೨೦-೨೨ ದಿನಗಳಾಗಿತ್ತು. ವ.ರುದಿನವೇ ಅವನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ—ನಾರ್ಚಿ ೨೦ ! ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ದಿನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಆರೈಕೆಯಿಂದ ಈಗ ಮೈಕೈ ಕೊಂಚ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆಂದೇ ಅವನನ್ನೂ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರನ್ನೂ ಲಲಿತ ಕರೆಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಕೃನ ಸಂತೋಷವೆಂದು ಆನಂದ ತನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಲಲಿತಳಿಗುತ್ತೂ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಸಡಗರ ! ಇದುವರೆಗೂ ಆನಂದನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ ಬಂದರೂ ಏನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಾಯಸ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆಸೆ-ಸಚಗರ ಈ ಬಾರಿ ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಅವಳಿಷ್ಟ-ಏನು ಕೊಡಲೆಂದು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಯಾವ ತೀರ್ಪಿನನ್ನೂ ತನ್ನದರೂ ಬಂದರೆ ತಾನೇ ? ಪುಸ್ತಕ !— ಉಹುಂ ! ಒಂದೆರಡು ಬ್ಯಾಂಡ್ ಬೀರುವಿಗೆ ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಸರಿಗೆ ಏನು ತರಲು-ಅವನು ಅದನ್ನು ಉಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಏನು ತರುವುದೆಂಬುದೇ ತೋಚದಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರೂ ಅವಳೂ ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಉಂಗುರ ತಂದುಕೊಡುವುದೆಂದು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಆ ದಿನ ರಾಜುವಿನ ತರಗತಿಯವರಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ರಾಜು ತನ್ನ ತರಗತಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂತೋಷ ಕೂಟವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ. ಅವನಿಗೇನು ತೋಚಿತೋ ಏನೋ ಆನಂದನನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕು ಎನಿಸಿತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಆನಂದನನ್ನು ಕರೆದುಬಂದ.

ಆನಂದನಿಗೆ ಹೋಗಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಹಪಾಠಿಗಳು. ಒಂದೇ ತರಗತಿಯವರು. ಸಂತೋಷಕೂಟವೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಾನೇಕೆ ಆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ? ಎಂದು ಅವನ ಯೋಚನೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿ ಆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆಶಾಂತಿಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದೂ ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅನುವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಸಂತೋಷಕೂಟದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹಾಯಾಗರಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡ ಹೀಗಾಗಿ ಹಲವು ನಿಮಿಷ ಮನಸ್ಸು ತುಯ್ಯಾಡಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಅನುವನ್ನು ಕಾಣುವ ಸೆಳೆತ, ಬೊತೆಗೆ ರಾಜುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಬಾರದೆನ್ನುವ ಇಚ್ಛೆ ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಕೂಟಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದಿತು. ಸುಮಾರು ೫ ಗಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಆನಂದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಸೇಟಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು ಲಲಿತ ಮುಖ ತೋಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನೆಂದು ಬಚ್ಚಲುಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ಸಡಗರದಿಂದಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕೊಂಚಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಮುಖ ಸಪ್ಪಗಿತ್ತು. ಲಲಿತ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಮುಖ ಮತ್ತೂ ಸಪ್ಪಗಾಗಿತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೋವಿನ ನೆರಳಿತ್ತು. ಏನೋ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸುಸ್ತು, ಸಂಕಟ! ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು.

“ ಏನೇ ಲಲಿತ, ಸಪ್ಪಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲೇ ” ಎಂದರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ.

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲವ್ವು. ”

ಲಲಿತ ಕ್ಷಿಮೆಲ್ಲನೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನು ಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಆಗಲೇ ಏನೋ ಒಂದು ತರಹ ತಲೆ ತಿರುಗಿದಂತಾಗಿ ಸೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೇ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ನಿಂತು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸೀರೆಯ ನೆರಿ ಹಿಡಿಯೋಣವೆಂದು ಎದ್ದುನಿಂತರೆ ಸೊಂಟವೆಲ್ಲಾ ನೋವು! ಯಾರೋ ಕಬ್ಬಿಣದ ಇಕ್ಕಳಹಾಕಿ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಸುಸ್ತಾಗಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು ಆಗೇನೂ ನೋವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ಇಲ್ಲದುದು ಈಗ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಅಪಾರಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು! ತಡೆಯಲಾಗದಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸು!

ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು ಲಲಿತ! ಒಂವೆರಡು ನಿಮಿಷವಾದನಂತರ ನೋವು ಕೊಂಚ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ತೋರಿತು

“ ಅಮ್ಮ ” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೂಗಿದಳು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಓಡಿಬಂದರು.

“ ಏನೇ ? ”

“ ಯಾಕೋ ಕೊಂಚ ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸುತ್ತಮ್ಮ ” ಎಂದಳು ಲಲಿತ ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ.

“ ವಾಂತಿಗೀತಿಯಾಯಿತೇನೇ? ವಾಂತಿ ಬರುತ್ತೆಯೇನೇ ? ” ಎಂದರು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ.

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲಮ್ಮ ! ”

ಲಲಿತಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಮಾಚಿದ ನೋವು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಕೊಂಚ ಪಾನಕ ಮಾಡಿಕೊಡಲೇನೇ ? ”

“ ಹುಂ ”

ಲಲಿತ ಹಾಗೆಯೇ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಸಂಕಟ ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯುವಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಸಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಅನಸರವಸರವಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಪಾನಕ ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೊಂಚ ಸಮಾಧಾನ-ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಂಕಿ ತಣ್ಣಗಾದಂತಾಯಿತು

“ ಈಗ ಹೇಗಿದೆಯೇ ? ” ಎಂದರು ಪಾರ್ವತಮ್ಮ.

“ ಕೊಂಚ ವಾಸಿ ಅಮ್ಮ, ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾನಕ ಕೊಡು ”

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಮಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಾನಕ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

“ ಮೈ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಲಗಿಕೋ ಲಲಿತ. ಉಂಗುರ ತರದಿದ್ದರೆನೂ ಉಳಿದುಹೋಗಲಿಲ್ಲ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ” ಎಂದರು.

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲಮ್ಮ ಈ ನೋವೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತೆ ಅಷ್ಟೆ—ಆ ಮೇಲೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ. ”

“ ನಾಳೆ ಹೋಗೋಣ, ಈವತ್ತು ಮಲಗಿಕೋ ಲಲಿತ. ”

“ಜಿನ್ನಾಗಿದೆ ಆಮ್ಮ-ನಾಳೆ ಅವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಹಬ್ಬ. ನಾಳೆಯೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಮ್ಮ. ಈಗೇನೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲಮ್ಮ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅವನಿಗಿರುವುದು. ನಾನೂ ಏನೂ ತರದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಗಾಗಬೇಡ! ಹೂಗಾಡಿ ತರಿಸಮ್ಮ” ಎಂದಳು ಲಲಿತ.

“ನೋಡೇ, ಈವತ್ತು ಬೇಡಕಣೇ!”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲಮ್ಮ—ಈಗ ವಾಸಿ.”

ಲಲಿತ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತೋರಿಕೆಯ ಗೆಲುವು ತಂದುಕೊಂಡಳು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಗೊಣಗುತ್ತ ಗಾಡಿ ತರಹೇಳಿದರು.

ಗಾಡಿ ಹತ್ತುವ ವೇಳೆಗೆ ಲಲಿತಳಿಗೆ ನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು ಇದರಿಂದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಾಬರಿ ಕೊಂಚ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಗಾಡಿಯ ಕುಲುಕಾಟದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ತೊಳಸು ಏರುತ್ತ ಬಂತು. ಅಂಗಡಿಗೆ ತಲುಪುವ ವೇಳೆಗೆ ಲಲಿತಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವೇದನೆ ಒಡೆದು ಮೂಡಿತ್ತು. ಆದರೂ ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನೋವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಉಂಗುರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದರು. ಲಲಿತಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಷ್ಟೆ ಹೊತ್ತು ನೋವು ತಗ್ಗುತ್ತ ಬಂತು. ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿರಳಿಗೆ ಹಾರಿಕೊಂಡಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ತೆಗೆದು ಸೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಡುವುದೆದುಕೊಂಡಳು. ಅಂಗಡಿಯ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಬಂದು ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದಳು.

× × × × ×

ಆನಂದ ಸಂತೋಷಕೂಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬೇಗನೇ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. “ಆಮ್ಮ-ಆಜ್ಜಿ ವೇಟೆಗೆ ಹೋದರು” ಎಂದು ನಾಣಿ ವರದಿಯೊಪ್ಪಿಸಿದ. ಏನೋ ಸಾಮಾನ್ಯ ತರಲು ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಆನಂದ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ.

ಆನಂದನ ಮನಸ್ಸು ಅರಳಿತ್ತು. ಸಂತೋಷಕೂಟದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಅಹ್ಲಾದಗೊಂಡಿತ್ತು. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಯಾವುದೋ ಹಾಡನ್ನು ಸೀಟಿ

ಹಾಕುತ್ತಾ ರಾಮುವಿಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದ. ಪತ್ರವನ್ನು ಅಂಚೆಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹಾಕಲು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು, ಸ್ವೇಷನಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಂಚೆಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿ ಕುಕ್ಕನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ವಿಚಾರ ತರಂಗ ! ಕುಕ್ಕನಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆಯ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದ ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು ಹೂ-ಗಿಡಗಳಿಂದ ನೆಲದಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹೂವುದುರಿ ಬಣ್ಣದ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿತ್ತು. ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಸಣ್ಣಲೆಗಳು ದಡಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಆನಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನು ಅಲ್ಲಂದ ಏಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ದೀಪಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು.

× × + × ×

ಲಲಿತ ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದವಳು ಮನೆಯೊಳಹೊಕ್ಕಳು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪಿದಂತಾಗಿ ಕುಸಿದಳು. ಪ್ರಸಂಚವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಮಸಕು ಮಸಕು ಕಣ್ಣಿನ ಮೇಲೊಂದು ಮಂಜಿನ ತೆರೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ನಿಮಿಷವೆರಡರಲ್ಲೇ ತೆರೆ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮಚ್ಚಿನಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿ ಚೂರುಚೂರು ಮಾಡುವಂತೆ ನೋವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪಿತು ! ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಗಾಬರಿ-ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದು ಆಕಾಶ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು.

“ಲಲಿತಾ, ಲಲಿತಾ” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಗಿದರು. ಅವಸರವಸರ ವಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ತಂದು ತಲೆಗೆ ತಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಕೊಂಚ ತಿಳವು. ಲಲಿತಾ ಮುಸುಗುಟ್ಟಿದಳು. ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಟಪಟ್ಟಳು. ಅದೇ ಗಾಡಿಯಲ್ಲೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರೇಷನ್ ರೂಮಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೂ ಒಳಕ್ಕೂ ನರ್ಸು ಗಳು ಸುಮ್ಮತೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಜೀವ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗಡೆ ಕಾದಿದ್ದರು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೋ ಏನೋ-ಏನಾಗಿ ಹೋದೀತೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ-ಕಳವಳ ! ಎದೆ ನಡುಗು ಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ “ಈಗ ಹೇಗಿದೆಯಮ್ಮ?” ಎಂದು

ಕೇಳುವರು. ಆ ಕಾತರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಲೆ ದೆಗಾದರೂ ಕರುಣೆ ತುಂಬುವ ಶಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಅದರ ಸಾವಿನೊಂದಿಗೆ ಸರಸವಾಡುವ ನರ್ಸುಗಳ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ, ಮರುಕವನ್ನೂ, ಮಾನವತೆಯನ್ನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತು ಬಂದಂತಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿಸದಂತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇರುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ಒರಾರೂ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬಳು ಅಂಗ್ಲೊ ಇಂಡಿಯನ್ ನರ್ಸಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ಕೋಪದಿಂದ “ Shut up you fool ” (ಓ ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ ಹುಚ್ಚಿ) ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ಸೆಟೆದು ಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

“ ನನ್ನ ಲಲಿತಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತಾಯಿ, ನಿನಗೆ ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ಹೂವಿಳ್ಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ ” ಎಂದು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರು.

ಜ್ವರ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇಳಿದು ಲಲಿತಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಕೂಡ ಬಂದಿತ್ತು ನರ್ಸುಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಪಿಸಪಿಸ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬಳು ಹೋಗಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುತಂದಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಎದೆನಡುಕ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ದುಃಖ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನೊಡೆಯಿತು.

“ ಹುಶ್! ಇಲ್ಲಿ ಅಳಕೂಡದು ” ಎಂದಳು ನರ್ಸು.

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಲಲಿತಳನ್ನು ಮಲಗಿಸಿದ್ದ ಮಂಚದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತರು ನೀರವ ಮೌನ-ಸ್ಮಶಾನಮೌನ!—ಸುತ್ತು ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿದ ನರ್ಸುಗಳು, ಮೇಜಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳು-ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆ—ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ ಮೇಲೇರತೊಟ್ಟು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು

ಲಲಿತ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾಣವೇ ಇಲ್ಲ ಗಂಟಲು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡ. ಬಂದಿತು. ನರ್ಸು ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದಳು.

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ “ ಈಗ ಹೇಗಿದೆ ಲಲಿತಾ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಲಲಿತಾ ಕಣ್ಣು ನೋಟದಿಂದಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಸಿಯೆಂದು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ದಳು ಉಂಗುರವಿದ್ದ ಬೆರಳನ್ನು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು.

“ಆನಂದ—ಉಂಗುರ—ಆನಂದ” ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬಾಯಿ ಆರಿತು; ಮಾತೇ ಹೊರಡದಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಏನೇನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳೋ ಏನೋ!

“ನಾನೂ ಆನಂದನೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ” ಎಂದರು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು.

“ಹೊರಡಿ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದಳು ನರ್ಸು.

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿ ಬಂದರೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಕಾಲೇ ಒಗ್ಗದು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಮ್ಮೆ ಲಲಿತಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು ಲಲಿತಳ ಕಾಂತಿಹೀನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ತಾಳಲಾರದ ಚಿಂತೆ ಮೂಡಿತ್ತು—ಕಾಶರ, ಕಳವಳಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ನಡೆಯಲಾರದೇ ಹೊರನಡೆದರು. ಬಾಗಿಲು ಕಿರ್ರೆನ್ನುತ್ತಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಹೊರಗೆ ಕಿಚಿಕಿಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಸಂದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಗಾಳಿ “ಸುಯ್ಯೋಂ” ಎಂದು ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು!

ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ನಾಗವಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ರಂಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಸೊರಗಿ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಸುಸ್ತಿನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ಅಳುವಿನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೊಂಚವೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ನಡುನಡುವೆ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು! ಆನಂದನಂತೂ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕಳವಳ-ಹೆದರಿಕೆ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೃದಯದ ಕಳವಳವನ್ನು ಕಾಣದಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೋಡ ತನ್ನಂತೆ ತಾನು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ನಾಯಿಯೊಂದ್ಯ “ಕುಯ್ಯೋ ಮರ್ರೋ” ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿತ್ತು!

ಬೆಳಗಾಗುವುದೇ ತಡ. ಆನಂದನೂ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರೂ ಅಸ್ವತ್ರೈಗೆ ಓಡಿದರು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗಂತೂ ಎದೆ ನಡುಕ. ಹೇಗೋ—ಏನೋ— ಏನಾಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೋ—ಎಂಬ ಭೀತಿ! ಹೇಳಲಾರದ ತಾಳಾರದ ಹೆದರಿಕೆ! ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಕೊಂಚ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕನಸು—ಕೆಟ್ಟಕನಸು! ಅಸ್ವತ್ರೈಗೆ ಬರುವ ತನಕ ಅವರ ಹೃದಯ ಕೇಳ ಬೇಕಲ್ಲ! ತಳಮಳ, ಕಳವಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಅಸ್ವತ್ರೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ನರ್ಸ— “ಯಾರ ವಿಚಾರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?” ಎಂದಳು.

“ಅದೇ ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ—” ಎಂದು ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಆರಂಭಿಸಿದರು.

“ಹೆಣದ ವಾರಸುದಾರರು ನೀವೇನೋ?”

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಸಿದರು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನದ ಉರಿಯ ಹೊಗೆ ಮೂಡಿದಂತಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಶೂನ್ಯ! ಅಂಧಕಾರ! ಬಿರುಗಾಳಿ! ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಪ್ರಳಯ ಜಲಪ್ರವಾಹ! ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಅಂತಿಮ ಹೋರಾಟದ ಅವ್ಯಕ್ತತೆಯ ಶೂನ್ಯ!

ಆನಂದನಿಗೆ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಯಿತು. “ಲಲಿತಾ” ಎಂದೊಮ್ಮೆ ಚೀರಿದ. ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ತೆರವಾಯಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನೋವಿನೊಡನೆ ನಂಟು!—ರೆತ್ತು ತನ್ನ ಲಾರಂಭಿಸಿತು ನೋವು!

ಲಲಿತಳ ಹೆಣವನ್ನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಆನಂದ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕ್ರೂರೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು—ಬಲು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ದೂರವಾಗಿ ದಿಗ್ವಿಗತದಿಂದಾಚೆ ಹೊರಟವನಂತಿತ್ತು ಅವನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಹಿಡಿತ! ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕಾಠಿಣ್ಯ—ಸಂಕಲ್ಪದ ಸೆಟಿತ! ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಂಡು ರೋಸಿ, ವಿಧಿಯೊಡನೆ ಹೆಣಗಾಡಿ ಜೀವನದ ರೂಪನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಜೈತನ, ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ನಿರಾಸೆಯ ಆಸೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ಹುತಾತ್ಮತೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ! ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು—ಭೂತ ಹಿಡಿದವರಂತೆ ತೂರಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರ ಮುಖ ಶೂನ್ಯ ಸ್ಮಶಾನವಾಗಿತ್ತು!

ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ. ಹುಡುಗನಿಗನ್ನೂ ೨೦ ವರ್ಷ. ಅವನ ಹೆಣದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ೧೪ ವರ್ಷದ ಸುಂದರ ಹುಡುಗ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನ ನೀಲಿಮೆಯಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ನೀರುರುಳಿ ಸ್ಮಶಾನದ ಬೂದಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಆರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನಂದನಿಗೆ ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಕ್ಕ ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಬಲಿ. ಈ ಹುಡುಗಿಯೊಂದು ಬಗೆಯ ಬಲಿ! ಲಲಿತಳಿಗೆ ಎಳೆತನದಲ್ಲೇ ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಂಡು ಕೇಳದ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಆಟದಂತೆ! ಸ್ನೇಹಿತಿಯರ ಸ್ನೇಹಮಯ ಹಾಸ್ಯ ತಾಯಿ-ಬಂಧು-ಬಳಗದವರ ಸಡಗರ ಮದುವೆಯಾಯಿತೆಂಬ ಹಿಗ್ಗು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ-ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣಿನದ ನಾಚಿಕೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹೊಸ ಜೀವನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ! ಅದರೆ ಮುಂದೆ-! ಮೈನೆರೆದು ಪ್ರಸ್ತವಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಿಗ್ಗು- ತಾನೊಂದು ಮನೆಯ ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾಗುವೆ; ಯಜಮಾನಿತಿಯಾಗುವೆನೆನ್ನುವ ಸಂತೋಷ! ಎರಡು ವರ್ಷ ಏನೂ ಕಷ್ಟ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ. ಆಗಲೇ ಜೊಚ್ಚಲ ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಆಗಲೂ ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರ, ಸಂತೋಷ! ಆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭ-ಕೂಸಿನ ಮೇಲೆ ಕೂಸು! ಗಂಡನನ್ನಿ ಸಿಕೊಂಡ ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಅತಿಕಾವಿ! ಸಂಯಮ ತಿಳಿಯದ ಒರಟು ಮನುಷ್ಯ. ಮೊದಲ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಲಯುತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಆ ಮೇಲೆ ಲಲಿತಳ ಸತ್ಯ-ಜೀವ ಹಿವ್ವೆಯಾಯಿತು ಆ ಮೇಲಿನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಎಲುಬಿನ ತುಂಡುಗಳು! ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಗಳು! ಲಲಿತಾ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನ ಕಾಮುಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನಂತೆ ಬಾಡಿಹೋದಳು. ಎಂತಹ ಕಷ್ಟ! ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಕಷ್ಟವೇ? ಲಲಿತಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೌನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಐದನೆಯ ಬಾರಿ ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿ ಯಾದಾಗ ಜೊಚ್ಚಲಕೂಸು ತೀರಿಕೊಂಡಿತು. ನಾಗವಲ್ಲ ಏಳನೆಯ ಕೂಸು ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ೬-೭ ತಿಂಗಳಾಗಿ ಮೈಯಿಳಿದು ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೋಣೆ? ಕೊರಳಿಗೆ ಕಂಕಣದ ನೇಣುಹಾಕಿದ ತಾಯಿಯೇ? ಕಾಮದ ಕಾವು ತಡೆಯಲಾರದ ಗಂಡನೇ? ದಬ್ಬಾಳಕೆಯನ್ನೆ ದುರಿಸದ

ಮೊನದಲ್ಲೆಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬೇಗೆಯಿಂವ ಬಾಡಿದ ಲಲಿತಳೇ? ಇಲ್ಲವೇ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಹೂಗಳನ್ನು ಮೊಗ್ಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿ-ಹಿಂಡಿ ಅವುಗಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುವ ಸಮಾಜವೇ?-ಇಲ್ಲ; ದುಃಖೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯ ದೇವರೇ?

ಸ್ಮಶಾನದ ದೃಶ್ಯ ಯಾರ ಎದೆಯನ್ನಾದರೂ ನಡುಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಡಿನಂತೆ ದಿಳಿದಿರುವ ಮರಗಳು. ಯಾರೇನಾದರೂ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಿರವೆನ್ನುವಂತೆ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಂತ ಚಾಲುಂಡಿ ಬಿಟ್ಟು! ಹತ್ತಿರ ದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮನುಷ್ಯರ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ತುಸು ದೂರ ಆ ಬದಿಗೆ ನಂಜನ ಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾದಿ! ಸ್ಮಶಾನದ ಈ ಪಕ್ಕಕ್ಕೊಂದು ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳ ಹಾದಿ-ಜೀವನದ ಹಾದಿಯೆಂದು ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು! ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಹದ್ದಿನ ಗುಂಪು-ಅದರ ಕಚ್ಚಾಟ, ಕಿರಲಾಟ! ಅರ್ಧ ಉರುಳಿದ ಮೋಟುಗೋಡೆ, ಅರೆಬೆಂದ ಶವಗಳ ದುರ್ವಾಸನೆ! ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರನ ಮುರುಕು ಮನೆ. ಆ ಸಾವಿನ ಮನೆಯ ಕೆಂಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅರೆ ಉರಿದ ಸೌದೆಯ ತುಂಡುಗಳು, ಬೆರಣಿಯ ರಾಸಿ ಒಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದು ಕಾವಲುಗಾರ ತನ್ನ ಅಡಿಗೆ ಗಾಗಿ ಶವಗಳ ಚಿತೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಹುತಿ! ಕಾವಲುಗಾರನ ಮುರುಕು ಮನೆಯ ಬಾಗಲು ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿತ್ತು. ಒಳಗಿದ್ದ ಕರಿಯ ಮಡಿಕೆ ಹೊರಗಿಣುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಕವ್ವುದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಒಂದೆರಡು ಬಿಳಿಯ ಅಗಳ:-ಅನ್ನ-ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಆಸೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು ವು.

ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರು ಕೂಡ ಈ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ತಲ್ಲಣಿಸಿದರು. ತಾವು ಎಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟೇ ಪಶುವಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನುವ ವಸ್ತು ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುವುದು ಕಂಡು ಅವರಿಗೂ ಎದೆ ಮಿಡುಕಿತು. ಅವರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಎರಡುಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಉರುಳಿ ಸ್ಮಶಾನದ ಬೂದಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು ಕೊಂಚ ಬೂದಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಲಲಿತಳ ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಿತು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೋ-ಏನೋ-ಚಿತೆಯ ಉರಿ ಕೊಂಚಕೊಂಚವಾಗಿ ಅವರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೆದೂ ಕಾಣದ ಒಂದು ನೀರವತೆ ನಿಧಿಸಿತ್ತು!

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ತೆಪ್ಪಗೆ ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಮೊನದ ಭೂಷಣವರನ್ನಾ ಕ್ರಮಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ನಿಮಿಷ ಈ ಮೊನದ ಭೀಷಣತೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಗೋಳಾಟ,-ಮತ್ತೆ ಮೊನ-ಸ್ಮಶಾನಮೊನ ಹೃದಯದ ದುಃಖದ ಭಾರದಿಂದ ಮುಖ ತಗ್ಗಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸ್ರವಾಹ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಾಗವಲ್ಲ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಗುಲಾರಂಭಿಸಿ ಹಟ ಹಿಡಿದಳು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ದುಃಖ ಕಟ್ಟಿಯೊಡೆಯಿತು.

“ ಆಯ್ಯೋ ಎಳೆಯ! ಕೂಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳೇ! ಎಂತಹ ರತ್ನದಂತಹ ಮಗಳು! ಅಬ್ಬ! ದೇವರೇ! ಈ ಸಂಕಟ ತಡೆಯಲಾರೆ! ಆಯ್ಯೋ!”

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಎದೆಯ ಉರಿ ಮೊನದ ವಹಾಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು!

ಅನಂದ ತಾನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲವೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಟುತ್ವ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೋವಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ! ಕಾಲು ಸುಸ್ತಾಗಿ ತಾವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ವರೆಗೂ ನಡೆದ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಒಂದಿದ್ದು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ! ಅದೇಕೋ ಏನೋ ಸ್ಮಶಾನಮೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ ಕಾಲಿಗಲ್ಲ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೆಯೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಕಾವಲಗಾರ ತನ್ನ ಮುರುಕು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ!

ಅನಂದನ ಮನಸ್ಸು ಶೂನ್ಯದಿಂದ ನೋವಿಗೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ಅರಿವಾಗುತ್ತ ಬಂತು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೋವು, ಯಾತನೆ-ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ರಕ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ-!

ಒಂದು ವಿಶ್ವಾಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾವಿನಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ತೆರವಾಗುತ್ತದೆ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ.

೧೪

ರಾಮು ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಆನಂದನ ಪತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆ ದಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಷ್ಟೇನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯದಿದ್ದರೂ ತೀರ್ಗಡೆಯೇನೋ ಆಗುವದೆಂದು ಭರವಸೆ ಇತ್ತು. ಆನಂದನ ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕಿ ದೊಡನೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಯೋಚನೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಆನಂದನ ಪತ್ರವನ್ನೆತ್ತಿ ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಆನಂದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನಲ್ಲೇ ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದವನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳರಲಿಲ್ಲ ತಾನೂ ಮುಂದಾಗಿ ಕೆಣಕಿ ಕೇಳರಲಿಲ್ಲ ಈಗ ಏನು ಬರೆದಿರುವನೋ ಎಂದು ವಿಪರೀತ ಕುತೂಹಲ.

“ಪ್ರಿಯ ರಾಮು,

ನೀನೇನೋ ಆ ದಿನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನ ಸ್ಥಿರವಾದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ನೀನು ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಿನಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟರೂ ಮಾತೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನೇನು ಬೇಕಾದರೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನನ್ನ ದೇಯ ಭಾವತರಂಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೇನು ಬೇಕಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೋ.

ನಿನಗೆ ನೆನಪಿರಬೇಕು. ಆಕೆಯ ವಿಚಾರ-ಅನುವಿನದು! ಆಕೆಯ ನೆನಪು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ, ಆಕೆಯನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು ಆಕೆಯನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿಗೇನೋ ಸಮಾಧಾನ! ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಅನುವನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡುಬರುವ ಆಸೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಹುಚ್ಚಿನ್ನುವಿಯೋ ಏನೋ! ಆದರೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಮರುದಿನವೆಲ್ಲಾ ಒದ್ದಾಟ. ನನಗೆ ಏನೂ ಬೇಕೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜಿನ ಬಳಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅನುವನ್ನು ನೋಡಿಬರುವ ಆಸೆ.

ಹೇಗೋ ಅಂತೂ ಅವಳನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ರಾಮು, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಅನುವಿನ ಆಕೃತಿ, ಅನುವಿನ ರೂಪ, ಅನುವಿನ ನಗೆಮುಖ—ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿದರೂ ಈ ಒಳಗಣ್ಣಿಗೆ ಅವಳೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಂದು ಸಂಜೆ ನಾನು ಲಲಿತಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಒಂದು ಕಡೆ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅನುವಿನ ಕೈ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ತಗುಲಿತು. ನನಗೆ ಎದೆ ತುಂಬಿಬಂತು—ಮೈ ಬೆವರಿತು! ಅನುವಿನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ—ಅದೂ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ! ನೋಡಿದವರನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸೆಳೆಯುವ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು! ಸಂಜೆಯ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುಖ ಕಂಪೇರಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲುಳಿಯದೆ ಅನುವಿನೊಂದಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ಆಕೆ ಏನೆಂದುಕೊಂಡಳೋ ಏನೋ! ನಾನಂತೂ “ಕ್ಲೂಸಿ” ಎಂದೆ. ಅನು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಇಂದಿನ ವಿಚಾರ ಹೇಳಬೇಕು, ರಾಮು! ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅನುವಿನ ಸಹಪಾಠಿ ರಾಜು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವರಿಗೆ ಈ ದಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಯುವುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇನ್ನು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವವರಲ್ಲಾ—ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸಂಜೆ ಒಂದು ಸಂತೋಷಕೂಟ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಂತೆ. ರಾಜುವಿಗೇನು ತೋರಿತೋ—ಏನೋ ಅಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲೇಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ. ನನಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಅರ್ಥ ಮನಸ್ಸು; ಆದರೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಅನುವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುವ ಅವಕಾಶ ಹಾಳಾಗುವುದಲ್ಲ ಎಂದು ಹೃದಯ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ.

ಸಂತೋಷ ಕೂಟ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನ ತಾಪವೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲೇನೂ ಅಂತಹ ಗಲಾಟೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಡಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಡಮರ

ಗಲೆಲ್ಲಾ ಮೌನವನ್ನ ನಲಿಂಬಿಸಿದ್ದು ವು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮೌನ-ನಿಶ್ಯಬ್ದ-ನೀರವತೆ! ಆಗಾಗ ಒಂದೊಂದು ಕಾಗೆಯ “ ಕಾ, ಕಾ ” ಕೂಗು, ಹೋಟಲಿನ ಮಾಣಿಗಳ ಕೂಗಾಟ, ಅಯ್ಯರ್ ಮನೆಯ ಬಡಕಲು ನಾಯಿಯ ಹಸಿವಿನ ಅಳು, ಮರದೆಲೆಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವ ಸರಸರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ಶಬ್ದವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೀರವತೆ ಮೂಡಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಕೂಟಿಪಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶಾಂತಿ!

ನಾನು ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದರು ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರತಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ರೋವಾಂಚವಿಂದ ನನ್ನ ಮೈ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆವರು ಧಾರೆವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೃದಯವನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತೆ. ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗ್ಧ ಮೌನ! ಆದರೆ ನೋಡುಗಳ ಮರೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಮಿಂಚಿನ ಲಹರಿಯಂತೆ ಮೌನದ ಸದರದ ನಡುವೆ ಹಾಪ್ಪಲಹರಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತೂರಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮೌನ, ಅದೇ ಶಾಂತತೆ, ಅದೇ ನೀರವತೆ!

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೊಂಚವಾದರೂ ಶಾಂತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಚಿಂತೆ, ಕಳವಳ, ಕಾತರಗಳ ಸೂಡಾಗಿತ್ತು ಹೃದಯ ಅನುವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿ ಬಿಡಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆ! ಆದರಿಂದ ಆಗಾಗ ಕದ್ದು ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕುಡಿನೋಟ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲುಬಾರಿ ಕಂಡಾಗ ಉಟ್ಟಿದ್ದಂತಹ ಕಪ್ಪು ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಹಸನಾಗಿ—ಹದನಾಗಿ—ಹವಣಿತು ಮಡಿಸಿ ಉಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನುವಿನ ಸೊಬಗಿಗೊಂದು ಮೆರಗು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ರವಿಕೆ ಮುಗಿಲುಬಣ್ಣದ್ದು. ಮುಗಿಲಿನಷ್ಟೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ನೀಲವರ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಆಳವನ್ನು, ಆಕೆ-ಮುಡಿವಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನೂ ಅಳೆಯುವುದು ಒಂದೇ! ಅನು ನಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಆರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಯಾರೋ ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ಅಡ್ಡಹೆಸರಿನಿಂದ

ಕರೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಅನುವಿನ ಮುಖ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕತ್ತನ್ನು ಕೊಂಚ ಕೊಂಕಿಸಿದ್ದಳು. ಕೆನ್ನೆ ಗುಲಾಬಿಯಾಯಿತು. ಎಣ್ಣೆ ಗಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಪಾಲ್ಟಿನೆಯ ಲೇಪನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ, ಬಿಳಿ ಗುಲಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪು ನಿರ್ದಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಅನುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸೆಕೆತ! ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ! ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ರಾಮು, ವರ್ಣಿಸುವುದಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯ! ಗುಲಾಬಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಬಣ್ಣನೆಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವುದೇ ?

ಎನೋನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಸೆರೆಮನೆಯ ಜೀವನದ ಮಾತು ಬಂತು. ಆಗ ಅನು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ನನ್ನ ದನಿ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಇಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟೆ. ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಾಗ ಕತ್ತನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನು ನನ್ನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿತು, ಒಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಕತ್ತತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ— ಅದೆಂತಹ ಮೋಹಕ ದೃಷ್ಟಿ! ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ನನ್ನೆಲ್ಲ ವನ್ನು ತನ್ನ ದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲಂತೂ ನನಗೆ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಡಲಿನಂತಹ ಆಸೆ!

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬೀಡಾ ತರಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆವು. ಅನುವಿನ ತುಟಿ ಎಲ್ಲರ ತುಟಿಗಿಂತಲೂ ಬಹಳಬೇಗ ಹೆಚ್ಚುಕೆಂಪಾಯಿತು. ಅವಳ ಕೆಂಪು ತುಟಿ ನೋಡಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವು.— “ ತುಟಿ ಬಹಳ ಬೇಗ ಕೆಂಪಾಗುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ ” ಎಂದು. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕಾಣದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಆಸೆಯೊಂದು ತುದುರಿತು.

ಹೊರಡುವಾಗ ಆಕೆ ನನಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು ಕೊಂಚ ದೂರ ನಡೆದು ಅಂದಿನ ನನ್ನ ಉದ್ಧತ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದೆ. ಆಗ ಅನುವಿನ ಮಾತೆಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿತ್ತು ಗೊತ್ತೇ ?—

“ ನಾನು ಆ ದಿನವೇ ಆ ಮಾತನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ. ಆಗ ನನ್ನಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ನಾನೂ ಎನೋನೋ ಅಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ನೋವಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ”

ಅನುವಿನ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿತು ಅವಳು ನಗುನಗುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಆ ಮಧುರ ನಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವೂ ತೇಲಿ ಹೋದಂತಾಯಿತು.

ನಾಳೆ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದಹಬ್ಬ! ನಿನಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡಿರುವೆ ತಾನೇ? ಪರೀಕ್ಷೆಯಾದೊಡನೆ ಒಂದುಬಿಡು ಒಂದಿಷ್ಟು ದಿನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ— ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯೋಣ.

ಲಲಿತ, ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲರೂ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದಾರೆ. ನಾಳೆ ನನಗೆ ಜನ್ಮದಿನೋತ್ಸವ ನಡೆಸಲು ಲಲಿತಳಿಗಂತೂ ಸಡಗರವೇ ಸಡಗರ! ಈಗ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದಾರೆ ಇಬ್ಬರೂ. ಸಾಮಾನ್ಯ ತರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಂತಹ ಅಕ್ಕ ರಾಮು! ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಅಕ್ಕನೇ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ!

ಈಗ ತಾನೇ ಒಂದು ಕವಿತೆ ಬರೆದೆ ಅದೇಕೆ ಬರೆದೆನೆಂಬುದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮುನ್ನ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಹಿಗ್ಗಾ ಗಿತ್ತು, ಈ ಪತ್ರ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಉತ್ತರ ಬೇಗನೆ ಬರಲಿ.

ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯ

ಅನಂದ

ರಾಮು ಪತ್ರವನ್ನು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕವಿತೆಯನ್ನೋದಿಕೊಂಡ. ನಮನಗೆ ಯೊಂದು ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯಿತು. ಪ್ರಸಂಚವನ್ನೇ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ಈಗ ವಿಶ್ವಾಸದ ಬಿಲೆ ತಿಳಿದು ತಾನೇ ಪ್ರೇಮದ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವನೆಂದರೆ ಸೋಜಿಗವೇ ಸರಿ! ಸದ್ಯ-ತಾಯಿ ಅಕ್ಕ ಇಬ್ಬರೂ ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವರೆಂದಿದ್ದವನು ಕೊನೆಗಾದರೂ ಅವರ ಮೌಮತೆ, ಪ್ರೇಮಗಳ ಬಿಲೆಯನ್ನು ಅರಿತನಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ರಾಮು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅನುವಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅನುರಾಗ ಅನಂದನಿಗೆ. ಅನುವಿನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿದೆಯೆಂಬುದಂತೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹ ವಿಚಾರ! ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಭೇಟಿಯ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ರಾಮುವಿಗೆ ಕೊಂಚ ಅನುಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಂಗಳ ಬೇಸಿ ಪ್ರೇಮ ಅವರಿಬ್ಬರ ಚುಂಗನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅನಂದ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಪತ್ರ. ಅನಂದನಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬಂದ ಅಪಾರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಈ ಅನುವಾನ ಬಲವಾಗಿ ಈಗಂತೂ ಅದು ಖಚಿತವಾಗಿತ್ತು.

“ ಸದ್ಯ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದನಲ್ಲಾ ಆನಂದ ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಮೋಳೆಯಲಿ” ಎಂದು ರಾಮು ಹಾಸ್ಯವಿಡಿದ.

ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಕೊಂಚ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದನಿಂದ ತಂತಿ ಬಂತು. ರಾಮುವಿಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ದುರಂತವನ್ನು ನಂಬಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಆದರೆ— !

ಮರುದಿನದಿಂದ ರಾಮು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಏನೋ ಬರೆದು ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕುಳಿತರೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಯೋಚನೆ. ಏನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ವೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ವಿಷಮತೀತಜ್ವರ ಬಂದು ಏಪರೀತವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ರಾಮುವಿಗೆ ಅದೊಂದು ಹೆಚ್ಚು ಯೋಚನೆ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸುತ್ತಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ವಿರಾಮ ಸಿಕ್ಕಿದುದೂ ಉಗಾದಿಯ ದಿನ—ಅದೂ ಎಂತಹ ವಿಧವು—ತಮ್ಮನ ಜೀವನದ ಪೂರ್ಣ ವಿರಾಮ !

೧೫

ಉಗಾದಿಯಾದ ಮರುದಿನ ಅನುಸೂಯಾ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾ ಕನಸು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಡಿಗಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ಅವಳ ತಾಯಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

“ ಲೇ ಅನು—ಲೇ ಏಳೇ ”

“ ಊಂ ” ಎಂದು ಅನು ಮುಸುಗುಟ್ಟಿದಳು.

“ ಇದೇನೇ ಇದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡು—ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೇಳುವಂತಿಲ್ಲ ! ಚೆನ್ನಾಯಿತು ಕಣೇ ! ಕಾಫಿಯಿಲ್ಲಾ ಆರಿಹೋಯಿತಲ್ಲ ! ಆ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ರೇಗುವುದು. ”

“ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೇ ಆಮ್ಮ. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆದ್ದ ರೇನೇ—ಕಾಲೇಜಿ ಗಂತೂ ರಜಾ ಇದೆ. ಕಾಲೇಜಿದ್ದಾಗಲಂತೂ ಬೇಗ ಏಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಆವಾಂತರ ಈಗ ರಜಾ. ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೂ ‘ಓದುವ ಕಾಟಿ ಹಚ್ಚಿಕೋಬೇಕೇ ’ ಎಂದು ಅನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಕುಳಿತು ಮೈಮುರಿದು ಎದ್ದು ನಿಂತಳು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಅಡಿಗ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತ,

“ ಆಮ್ಮ, ಇವತ್ತೇನೇ ಅಡಿಗೆ ? ” ಎಂದಳು.

“ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಡುವಲುಕಾಯಿ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರೆ ಕಾಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೂಟು ಮಾಡೋಣಂತ ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅವಳ ತಂದೆ “ ಅನೂ ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

“ ಬಂದೇ ಅಣ್ಣಾ ” ಎನ್ನುತ್ತ ಅನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದೆದ್ದು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಓಡಿದಳು.

“ ಏನಣ್ಣಾ ? ”

ಅನು ಜಡೆಯ ತುದಿಯ ರಂಗಿನ ಟೀಪನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ತಂದೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು.

“ ನೋಡಮ್ಮ—ನಿನಗೆ ಯಾವುದೋ ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ. ”

ಅನುವಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯ ! ಪತ್ರಗಳು ಎರಡು ! ಒಂದು ಕವರು, ಒಂದು ಕಾರ್ಡು. ಕಾರ್ಡನ್ನೇ ಮೊದಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಿದಳು. ಆ ಅಕ್ಷರ ಅವಳ ಗುರುತಿನದು. ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ನಾಚಿಕೆ ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ಅವಳ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ತುಟಿಯ ಕದಪಿನ ಮೇಲೊಂದು ನಸುನಗೆ ಸುಳಿಯಿತು. ತಾನು ಕಾಗದವನ್ನೊದಿ ಮುಗಿ-ಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕದನ್ನು ತಂದೆಯಿಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟರೋ ಏನೋ ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಅದರೆ ತಂದೆಯಾಗಲೇ ಹೊರಗಡೆ ತರಕಾರಿಯ ಶೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು. ಅನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಬೀಗಿ ಬಳುಕಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೊಡಿದಳು.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೇನೋ ತಾಳಹಾಕುತ್ತಾ ಅನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೊಡಿ ಬಂದಳು. ಒಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ

ಕುಳಿತು ಜಡೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಮನಸ್ಸಿನ ಉಲ್ಲಾಸ ಹೇಳತೀರದು ಈ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಡನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿಕೊಂಡಳು.

“ ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ಕರೆಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಯೋಗ ಈಗ ನನಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಬುಧವಾರದ ದಿನ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ದಯೆ ತೋರಿ ರೈಲುನಿಲ್ದಾಣದ ಬಳಗೆ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ತಿಳಿಯದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಈ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನಾನು ಕೊಡುವ ಉಳಿದ ತೊಂದರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವ,

ನಿಮ್ಮವ
ರಾಜು ”

ಅನು ಕಾಗದವನ್ನೋದಿ ಮುಗಿಸಿ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಕನ್ನಡಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನಣಕಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಆಟಿ ನೋಡಿ ತನಗೇ ನಗು ಬರಲು ನಾಚಿ ನೀರಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೋಡಿದಳು.

“ ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮ ”

“ ನಾಳೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬರುತ್ತಾರೆ ಕಣೀ—ತರಕಾರಿ ಏನೇನಿ ದೆಯೇ ? ” ಎಂದಳು ಅನು.

“ ಸ್ನೇಹಿತರು ” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೊಂಚ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಂತಿತ್ತು.

“ ಈರುಳ್ಳಿ, ಈಲೂಗಡ್ಡೆ ಇದೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ತೋಟದಿಂದ ಏನಾ ಬರೂ ತರುತ್ತಾರೆ ”

“ ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿದಳು. ತಾಯಿ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳ ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿದುದು ಅವಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಆಟಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತಂದಿತು.

“ ಧೂತ್ ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಬಂದಳು.

“ ಏನೇ ? ” ಎಂದಳು ಬೇಸರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ!

“ ಯಾವ ಸ್ನೇಹಿತರೇ ? ” ಎಂದರು ಅವಳ ತಾಯಿ.

ಅನು ಬಿಂಕದ ಕೊಂಕಿನ ನಡಿಗೆಯಿಂದ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು.—

“ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲೇ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಕಣೆ ಅವರು. ಅಬ್ಬಾ ! ಎಷ್ಟು ಓದಿದಾರೆ ಗೊತ್ತೇ ಅವರು? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದಿಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ ಅವರು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪುಸ್ತಕ ಇದೆ ಕಣೆ!—ನನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಸ್ನೇಹ. ಅವರ ಹೆಸರು ರಾಜು” ಎನ್ನುತ್ತ ಅನು ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗೆರಿದ ರಕ್ತಕ್ರಾಂತಿಲೂ ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಗೋಡಿಬಿಟ್ಟಳು

ತಮ್ಮ ಮಗಳೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಣಿಯೆಂದು ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟ ಅನುವಿನ ತಾಯಿ, ಅನುವಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಓದಿದವರು ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲರಾಗಿ ಆಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಏನೋ ಗೊಣಗಿ ಕೊಂಡರು.

ಅನು ಕನ್ನಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡವಳು ಕೂಡಲೇ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೋಪುಹಾಕಿ-ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಪಾಠರನ್ನು ತೆಳ್ಳಗೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಕಂಡೂಕಾಣದಂತೆ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟನ್ನು ತೀಡಿ ತೀಡಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಳು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಹಾಡನ್ನು ಗುಂಯುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು —
 “ತುಮನೇ ಮುಝಕೋ ಪ್ರೇಮ ಸಿಖಾಯಾ - ” ಅವಳ ಈ ಉಲ್ಲಾಸ, ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಕವರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಅನು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟಳು-

ಮನೆಯಿಂದ ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಲು ಮುಟ್ಟುವಂತಿದ್ದ ಬಿದಿರು ಮಳೆ! ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಬಿದಿರುಮಳೆಗಳು ಒಂದರ ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲೊಂದ ಬಿದ್ದಂತೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅನುವಿನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದೋ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಹಾರಿತು. ಮುಖ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಬಿದಿರುಕಡ್ಡಿ ಹಿಡಿದು ಈ ಪಕ್ಕಕ್ಕೂ ಆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೂ ಬೀಸುತ್ತಾ ಮುನ್ನಡೆದಳು. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಳಲುಮರ ಬೆದರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅನು ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನೆಸೆದಳು. ಅಳಲು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಈ ಆಘಾತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ

ಕೋಳಲು ಚಂಗನೆ ಹಾರಿ ಆಯತಸ್ವಿ ಚರಂಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಉರುಳಿತು. ಅನು
ಽಗುನಗುತ್ತಾ ಮುನ್ನಡೆದಳು.

ಇದ್ದ ಕ್ಲೆದ್ದಂತೆ ಅನುವಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪತ್ರವ ನೆನಪಾಗಿ ಬೇಗಬೇಗನೆ
ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಪತ್ರವನ್ನು ಒಡೆದು ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ಮುಖ
ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಮುಗುಳುನಗೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಮಲಾನತಿ
ಮೂಡಿತು. ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ಆ ಪತ್ರವನ್ನು
ಕುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಳು!

ಆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಅನುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು—
ಒಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಗುನಗುತ್ತಾ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಬೀರು
ತ್ತಿದ್ದ ಮುಖ. ಮತ್ತೊಂದು, ದುಗುಡದಿಂದ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಶೀತಲ ಮುಖ
ಒಂದು, ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ನಗೆ ಮುಖದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು, ಆಕೆಯ
ಮೂಪವನ್ನು, ಗುಣವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿತು
ಮತ್ತೊಂದು, ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶೀತಲತೆಯಿಂದ
ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆರಡು ದೃಶ್ಯ— ಸಂತೋಷಕೂಟ ಮುಗಿದ ಕೋಚ ಹೊತ್ತು
ರಾಜುವಿನೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನುವಿನೊಂದಿಗೆ ಮಾತ
ನಾಡುತ್ತಾ ಅವನು ಹೊತ್ತುಗೊತ್ತನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನು
ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೋಗುವ ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ “ಅನು,
ನೀನಿಂದು ಬಹಳ ಮೋಹಕಳಾಗಿದ್ದೀ” ಎಂದಿದ್ದ. ಅಂದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿ
ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ್ದರು. “ಅನು”ವೆಂದು
ಕರೆದುದೆಂದು. ಅನುವಿಗೆ ಅವನ ಈ ಹೊಗಳಿಕೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ
ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯ—ಅನಂದನೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲ ಪರಿಚಯವಾದದಿ
ನದು. ಈ ಎರಡು ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ಮರೆಯಲು ಅವಳಿಂದ
ಸಾಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಮರುದಿನ ರಾಜು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಎಲ್ಲ
ಬಗೆಯ ಚಿಂತೆಯೂ ಮಾಯವಾಗಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೂ ನಗೆ ಅರಳಿತು.

ಆನಂದ ತನ್ನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರುವುದೆಂದು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಹೃದಯ ಆಕಾಶದ ಮೋಡದಂತೆ ತಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಆಕೆಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಕಾಶರಿಸಬೇಕು? ಅನುವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆಯಾದರೂ ಏಕೆ? ಅನುವೆಂದೊಡನೆಯೇ ಹೃದಯ ಯಾತಕ್ಕೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಬೇಕು? — ಇವೆಲ್ಲಾ ತೊಡಕಿನ ಸವಸ್ಯೆಗಳು. ಆನಂದನಿಗೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡಿನ ಹೃದಯತಂತಿ ಮಿಡಿದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೃದಯದ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ನಂದಗಳೆರಡರ ಮಧುರ ಮಿಲನದಲ್ಲಿದೆ ಚಿರಂತನ-ಅದನ್ನೇ ತಾನು ಅನುವಿನಿಂದ ಬಯಸುತ್ತಿರುವುದು. ತನಗೆ ಅನುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಆನಂದನಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಾತರಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೆಣ್ಣು ಒಂದು ಸಾರಿ ಒಬ್ಬನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿದರೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಯಕ್ರಿಯ ನೂರು ತಪ್ಪನ್ನಾಗಲೀ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಪ್ರೇಮಿ ಸುವಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೂರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಒತ್ತರಿಸಿ ದ್ವೇಷಿಸುವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಆನಂದ ಅನುವಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಲಲಿತಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಆನಂದನ ಹೃದಯ ತೆರವಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬಕೇ ಅಕ್ಕನನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಂತೂ ಮೊದಲೇ ಎಂಟು ವರು. ಜತೆಗೆ ಆನಂದ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಅರ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಈಗಂತೂ ಲಲಿತಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಎದೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಕಾಯಿಲೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈಗ ಆನಂದನಿಗೆ ಆಸರೆ ಯಾದರೂ ಯಾರು? ಹೃದಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮ ಈಗ ತಾನೇ ತಾನಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುವಿಗೆ ಅನಂದನಿಂದ ಪತ್ರಬರಿಸಿತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆತುದು ಬರಿಯ ಚಿಂತೆ! ಆಕೆ ತನ್ನ ಪತ್ರವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಳೆಂಬ ಶಂಕೆ!

ಇನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಉಳಿದ ಗೆಳೆಯರೆಂದರೆ ರಾಮು! ಅದರೆ ರಾಮುವಿಗೂ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಸಾಗಲಿಲ್ಲ ಜತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕೂಡ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು. ಮಧ್ಯೆ ಹಲವಾರು

ತರಲೆ ತಾಸತ್ರಯಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ರಾಮುವಿನಿಂದಲೂ ಏನೂ ಸಹಾಯ ವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆನಂದ ಹುಚ್ಚನಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ ಅನುವಿನ ಚಿಂತೆ, ಇಲ್ಲ ಲಲಿತಳ ಚಿಂತೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ಇವತ್ತು ನಾಲ್ಕುಗಂಟಿಯೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಂಗುರ ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಸಿ ಲೆನ್ನದೆ ಮಳೆಯನ್ನದೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆ ಬಂದರೆ ತಾನೇ! ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೋವು! ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆ! ಆನಂದ ದಿನೇದಿನೇ ಸಣ್ಣ ಗಾಗುತ್ತಾ ಬಂದ.

ಹೃದಯರಹಿತ ಆನಂದನಿಗೆ ರಾಮು ಹೃದಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಕನ್ಯಾರ ತನ್ನ ಕೈಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂವ ಅದನ್ನು ಅಯವರಿಯದೆ ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ !

ಲಲಿತ ಸತ್ತು ಆಗಲೇ ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಆನಂದನಿಗೆ ಏನೇನು ಮಾಡಿದರೂ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಮರೆಯುವುದಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕೊರಗು ದಿನೇದಿನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ತಗ್ಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮು ಆನಂದನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದ ಪತ್ರ ಬರೆದ. ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ರೇನಾದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ಬಾರಿ ಬಾಡಿದ ಹೂವು ಮತ್ತೆ ಅರಳುವುದೇ?— “ನಿನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊ — ಇನ್ನೇನು. ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನೂ ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿಕೊ ” ಎಂದು ರಾಮು ಬರೆದಿದ್ದ ಆದರೆ ಆನಂದನಿಗೆ ಅದರೊಡೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದೇ? ತನ್ನ ಹೃದಯದ ನೋವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಿ ಕಾಗದ ಬರೆದ.

“ ಪ್ರಿಯ ರಾಮು,

ನಿನ್ನ ಕಾಗದ ತಲುಪಿತು. ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿ ನನಗೆ ಸಿಡಿಲೆರಗದಂತೆ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಮುರುಕು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಡಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ; ನಿನಗೆ ತಮ್ಮನ ಸಾವು— ನನಗೆ ಅಕ್ಕನ ಸಾವು !

ರಾಮು, ನೀನೇನೋ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಜೀವನದ ಕೊನೆ ಸಾವು. ಸಾವಿಲ್ಲದೇ ಉಳಗಾಲವೇ ಇಲ್ಲ ಜೀವಕ್ಕೂ ಸಾವಿಗೂ ನಂಟು. ಬಾಳೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳುನಾಟ; ನಿಜ. ಈ ತತ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮರುಮಾತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಲಲಿತಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಈ ತತ್ವವೆಲ್ಲಾ ಕರಗಿ ನೀರಾಗುತ್ತದೆ ಮೃದುತೆ, ಶಾಂತಿ, ಸಹನೆ, ಪ್ರೇಮಗಳ ಮೂರ್ತಿ ಲಲಿತ. ನನಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸಿದಳು. ನನ್ನ ಮಾನವತೆ ನನಗೆ ಬಂದು, ಅವಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತೋರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ನನಗೆ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಹೃದಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಗಾಯವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸೋರಲೆಂದೇ ಇರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತೆ! ನೀನೇ ಯೋಚಿಸು ರಾಮು. ನಾನೇ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಂದೆ. ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಡಗರ! ಆದರೆ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬದ ದಿನವೇ ತಾನು ಮನಣದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗುವುದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ!— ಅವಳ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳು — “ಆನಂದ—ಉಂಗುರ—ಆನಂದ” ಅವುಗಳನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡರೆ, ಕರುಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ! ನನಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಳು— ಕೊನೆಗೂ ಸಾಯುವ ಮೊದಲಿನ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಕೂಡ ನನ್ನ ವಿಚಾರವೇ! ಅಂತಹ ಲಲಿತಾ ಇಂದಿಲ್ಲ!

ರಾಮು, ನೀನೇನೋ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ತತ್ವ ಉಪದೇಶಿಸಬಹುದು. “ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಯಲೇಬೇಕು; ಅದು ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯಮ ”—ನಿಜ! ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಎಳೆತನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯಮವೇ? ಹೂವು ಅರಳಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಕಾಲ ಕುಣಿದು ಅನಂತರ ಬಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಮೊಗ್ಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಡಬೇಕೇ? ಲಲಿತಳಿಗೆ ಮೊನ್ನೆಗೆ ೨೬ ವರ್ಷ. ೨೬ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಏನು ಬದುಕಿ—ಬಾಳಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಿಕೋ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದುಕಿ—ಬಾಳಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೆ ನನಗೂ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ, ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲೇ! ಲಲಿತಳಿಗೆ . ಆಸೆಯಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿರಲಿಲ್ಲವೇ?

ಉಳವನರಂತೆಯೇ ತಾನೂ ಮುಚ್ಚುಬೆಯಾಗಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಅಂತಹವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ದೇವರಿಗಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಾದೀತೋ?—ಲಲಿತಳ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ! ಅವಳೊಂದಿಗೇ ಬಂದಿಯಾದುವು. ನನಗಾಗಿ ಕೊರಗಿದ ಒಂದು ಜೀವವೂ ಇಲ್ಲವಂತಾಯಿತು! ಜಗತ್ತು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ತೆರವಾದಂತೆ. ಹೊಗೆ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗದಂತೆಯೇ ಅವಳೂ ನಮ್ಮ ಜತೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಲಾರಳು. ಅವಳ ನೊಂದ ಬಾಳಿಗಾಗಿ, ಅವಳು ನನಗೆ ತೋರಿಕೊಟ್ಟ ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಾದಿಗಾಗಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ನನ್ನೆದೆ ಮಿಡುಕುತ್ತಿದೆ ರಾಮು ಅವಳು ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಉಂಗುರವನ್ನೂ ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಇದೆ!

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ರಾಮು, ಮೊನ್ನೆಯ ದಿನ ನನ್ನ ಭಾವ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಲಗ್ನ. ನನಗೂ ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ ಬಂದಿತು. “ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮೈದುನನಿಗೆ” ಎಂದು ಬೇರೆ ಬರೆದಿತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ. ಇನ್ನು ಲಲಿತಳ ಮಕ್ಕಳು ಮಲತಾಯಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಯಬೇಕೋ! ನಾಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು, ವಿಮಲಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಕರೆದುತಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸಾಕಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಭಾವ ಒಪ್ಪಬೇಕಲ್ಲ!

ಪ್ರೇಮದ ಕೊಲೆ ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ರೋಸಿದೆ ರಾಮು. ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದುದು, ಅವರನ್ನೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಅವರ ನೆರಳನಂತಿದ್ದು ಅವರ ಮನೆ ಬೆಳಗಿಸಿದ ಲಲಿತ ಸತ್ತಿನ್ನೂ ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆ! ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಚನ ಅಂದಿನ ಅಗ್ನಿಗೇ ಆಹುತಿಯಾಯಿತೇನೋ—ಸುದ:ವೆಯ ಬೆಂಕಿಯ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಸಣದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲೇ ಬಂದಿಯಾಯಿತೇನೋ?—ಅಂತೂ ಭಾವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಅದೂ ಲಲಿತಳ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ!

ಅಮ್ಮನ ವಿಚಾರ ಏನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚದು ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಒಂದೊಂದು ತರಹವಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಒಳಗೊಳಗೇ ಕೊರಗುತ್ತಾಳೆ ಹುಚ್ಚಿಯ ಹಾಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈಗಂತೂ ಕಾಯಿಲೆ—ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಎಳಲು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ. ಕೂಗಲು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಗಂಟೆಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಮಾತೇ ಆಡದೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ

ಮಾತನಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರಂತೂ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟ ! ಸುಮ್ಮನೇ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಲಲಿತಳ ಯೋಚನೆಯೇ—ಲಲಿತಳ ಮಾತೇ! “ಲಲಿತಾ ಹೀಗಿದ್ದಳು; ಲಲಿತಾ ಹಾಗಿದ್ದಳು. ಲಲಿತಾ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.” ಇದೇ ಗೀಳಾಗಿದೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನದು ಬೇರೆ ಅವಳಿಗೆ ಯೋಚನೆ. ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಹಟ ಹಿಡಿದಿದಾಳೆ—ಕಾಲೇಜು ಸೇರು, ಕಾಲೇಜು ಸೇರು ಎಂದು. ಇನ್ನು ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗುವುದೇ ಎಂದು ಹೆದರಿ ನಾನೂ ಅವಳ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೂ ಅದೇ ಬರೆದಿದ್ದೀಯೆ. ನೋಡಬೇಕು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಕೊಂಚ, ನಿಜ. ನೀನು ಬರೆದಿರುವುದು ನನಗೆ ಈಗ ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅನುವಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ಈಗ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮೊದಲ ಪರಿಚಯದ ದಿನದಿಂದಲೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಕಾತರಿಸಿದುದು ಇದಕ್ಕೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದು ಹೀಗಾದೀತೆಂದು ನಾನು ಆಗ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಎಲ್ಲ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಕ್ಕ ಹೋದಳು. ಅವಳ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ನನಗೆ ಈಗಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ತೆರವು. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸರೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಅಪ್ಪತೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಂದಲಾದರೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತು, ಸಮಾಧಾನದ ದನಿ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹೃದಯ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ನಾನೊಂದು ತಪ್ಪುಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ ನನ್ನ ಯೋಚನೆ ಆಹ್ವಾತಿಗಳಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಅನುವಿನಿಂದ ನಾನು ವಿಶ್ವಾಸ ಬಯಸಿದೆ ಉಗಾದಿಯ ದಿನ ಆಕೆಗೊಂದು ಪತ್ರ ಕೂಡ ಬರೆದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನು ಗೊತ್ತೇ? ಅನು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವಳಂತೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ. ಅದೂ ಸರಿ, ರಾಮುನಾನು ಅನುವಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದುದೂ ತಪ್ಪು. ಇಷ್ಟಾಗಿ ನಾನು ಆಕೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಯಸಲು ನನಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕು?—ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಪ್ರೇಮ-ವಿಶ್ವಾಸ ಬಯಸುವ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅಂತೂ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೃದಯ ವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಹೃದಯ ಕೊಟ್ಟು ಈಗ ಅದನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿಕೋ ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ ವಿಧಿ! ಬಾಳಿನ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಲ್ಲುವ ಕಲ್ಲಾಗಬೇಕು! ನೋಡೋಣ, ಕಾಲದ ಅನಂತ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅದು ಉಳಿಯುವುದೋ ಇಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೋ!

ನನ್ನ ನೊಂದ ಗೆಳೆಯ,
ಆನಂದ "

೧೬

ಕೊನೆಗೂ ಆನಂದ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದ ವಿರುದ್ಧ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದುದು ಅದು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಕಾಯಿಲೆ ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹಾಸಿಗೆ ಯಿಂದ ಎಳಲು ಕೂಡ ಅವರಿಂದಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆನಂದ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಆನಂದ ಕಳವಳದ ಹೃದಯ ಹೊತ್ತು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲೇಜು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಜೆಯ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ವ.ತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಗೋ ಎನೋ ಎಂದೇ ಅವನ ಚಿಂತೆ! ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದೆರಡು ವಾರ ಕಳೆಯಿತು.

ಈ ವಾರ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ವಿಷಮಿಸಿತ್ತು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾಗಿತ್ತು. ಆನಂದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಸೇವೆ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತರಗಲೆ ಮಣ್ಣುನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೌನವಾಗಿಯೇ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಏನೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡವರಂತೆ ತುಟಿಯಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೆರೆದು ಭೀತಿಯಿಂದ ಸೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ತ್ರಾಣ ಬಂದು ಆನಂದನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಧಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ " ಲಲಿತಾ-ಲಲಿತಾ " ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು

ಏಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಆನಂದ “ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮ” ಎಂದು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಾರವೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳೆಯಿತು. ಹಗಲೆನ್ನದೆ ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಆನಂದ ತಾಯಿಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಿಸ್ತೆಯ ನೆರಳು ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಸೋಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಶನಿವಾರದ ರಾತ್ರಿಯಂತೂ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಎನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡ ಆನಂದ. ಭಾನುವಾರ ಬೆಳಗ್ಗೆಯಾದರೂ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಮಬ್ಬು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಅಸೆ. ಇನ್ನಿಲ್ಲವೆಂದು ವೈದ್ಯರೂ ಹೇಳಿ ಎದ್ದರು. ಆನಂದ ಎೞನವಾಗಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನ ಮೈ ಬೆವರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಜ್ವರ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಗ್ಗಿತು. ಮಬ್ಬು ತಿಳಿದಿತು. ವಿಸರ್ಜಿತ ಆಯಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಮುಖದಲ್ಲೇನೋ ಗೆಲುವು ತೋರಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕೊಂಚ ಹಾಲು, ಗಂಜಿ ಕೂಡ ಸೇರಿತು.

“ಸದ್ಯ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಆನಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟ.

ಆಂದು ರಾತ್ರಿ ಆನಂದ ಬಹಳ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ಮರುದಿನ ವೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಬೇಡವೇ ಎಂಬುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ಅವರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ತರಗತಿಯವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಆ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಂದಿಗೆ ಸೋಮವಾರ ಸಂಜೆ ವಿಹಾರಕೂಟವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆನಂದನಿಗೆ ಆ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ಗೌರವ, ವಿಶ್ವಾಸ. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನು ಹೋಗಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ!

“ಅಮ್ಮಾ!”

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಮೈಲಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸಿದರು.

“ಈಗ ಹೇಗಿದೆಯಮ್ಮ?”

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ತುಟಿಯಲುಗಿಸಿದರು. ಮಾತು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಲಿನ ಬಟ್ಟಲಿನಿಂದ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಮುಖ ಕೊಂಚ ಗೆಲುವಾಯಿತು.

“ ಕೊಂಚ ವಾಸಿ. ”

“ ಈಗ ನೋವು ಇಲ್ಲ ತಾನೇ ? ತಲೆನೋವು ಹೇಗಿದೆಯಮ್ಮ ? ”

“ ಇಲ್ಲ ”

ಆನಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ದೀಪ ಮಿಣುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆನಂದನ ಹೃದಯ ತುಂಬಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾಡಿತು.

“ ನಾಳೆ ನಾನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಲೇನಮ್ಮ ? ”

ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸುಮ್ಮನೇ ಅವನ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

“ ಅಮ್ಮ, ನಾಳೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲೇನಮ್ಮ—ಕೊಂಚ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಗೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಹೋಗುತ್ತೇನಮ್ಮ ” ಎಂದ ಆನಂದ.

“ ಹೋಗಿ ಬಾ ! ”

ಆನಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕಳವಳಪಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ದೀಪನೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಮಿಣುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸೌನವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದರು.

ಆನಂದ—ಈಸೂಯಾ ಈಗ ಸಹಪಾತಿಗಳು. ಒಂದೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುವವರು. ಆನಂದನಿಗೆ ಮೊದಲದಿನವೇ ಅನುವಿನ ಜತೆಗೆ ಪಾಠ ಕೇಳಲು ಒಂದೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಆಗಿತ್ತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಹಿ, ಕಳವಳ, ಕಾತರ. ತಾನು ಅನುವಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ನೆನಪಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಅದಕ್ಕೆ ಏನೆಂದುಕೊಂಡಿರುವಳೋ ಏನೋ ! ರಾಜುವಂತೂ ಮೊದಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸದ ತೋರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ವಿಷನೋಟದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆನಂದನಿಗೆ ಅನುವಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥಮನಸ್ಸು. ಆದರೆ ನೋಡಲೇನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಿಂದೇಟು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅನು ತನ್ನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು, ಅದೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ—ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೇಳಲಾರದ ಹಿಗ್ಗು. ಅವಳನ್ನು ತಾನೇ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ಎದೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವೇ ಹೊರತು

ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನು ತರಗತಿ ಬಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋದರೆ ಕಣ್ಣು ಅವಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ಆಗ ಅನು ನಕ್ಕರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೋವು.

ಆನಂದ ರೈಲಿನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತರಗತಿಗೇ ನಡೆದ ಅನುವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗಲೇ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವಾರದಿಂದಲೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಸದ್ಯ ಅವರಿಗೂ ಕೊಂಚ ವಾಸಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಬಿಡುವಾಗಿತ್ತು. ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಕ್ಲಾಸಿ ನೋಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ.

ಇನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತರಗತಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಅನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ಗುಲಾಬಿಯ ಹೂಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆನಂದನ ಧಮನಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬಿರುಗಾಳಿಯಷ್ಟು ಬಿರುಸಾಗಿತ್ತು. ಅನು ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಗುಲಾಬಿಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ರಾಜು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅನು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನಸುನಕ್ಕಳು. ರಾಜುವೂ ನಗುನಗುತ್ತ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ.

“ ಆ ಹೂವು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ ” ಎಂದ ರಾಜು.

“ ನಿಮಗೆ ಬೇಕೇನು ? ”

ಅನು ತನ್ನ ಜಡೆಯ ಬಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಹೂವನ್ನು ರಾಜುವಿನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ರಾಜು ಮೃದುವಾಗಿ ಅದನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೂಸಿ ನೋಡಿ “ ನೀವೇ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ ” ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ. ಅನು ಹೂವನ್ನೆತ್ತಿ ಮುಡಿದುಕೊಂಡಳು.

ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬಂದರು. ಪಾಠ ಆರಂಭ ವಾಯಿತು. ಥಾಮಸ್ ಹಾರ್ಡಿ ಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಹೇಳಲಿ ಮೊದಲೆಂದು ಗಂಡು

ಗಂಡೇ ಮೊದಲು ಹೇಳಲೆಂದು ಹೆಣ್ಣು. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರೇಮಪ್ರಕಟನೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿವರಿಸಿದರು.

“ ಹೆಂಗಸು ತಾನಾಗಿಯೇ ! ನೊದಲಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೊರಗಡವುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದುಕುಳಿತರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನೊದಲೇ ಪ್ರೇಮ ತಿಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ” ಎಂದರು ಅಧ್ಯಾಪಕರು.

ಆನಂದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಅನುವಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಂತೆಯೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳ ಆಳವಾದ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಂಡಂತೆಯೂ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮಾತು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅನು ರಾಜುವಿನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣಿನ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ನಗೆ ಬೀರಿದುದನ್ನು ಆನಂದ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

× × × × ×

ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಹಾರ ಹೊರಟಿದ್ದರು ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆನಂದ ಅವರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದುಗಡೆ ಭಾರವಾದ ಹೃದಯಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಯೋಚನೆ. ತನ್ನದೇ ಯೋಚನೆ—ತಾಯಿಯ ಯೋಚನೆ—ಅನುವಿನ ಯೋಚನೆ !

ಅನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವಳು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಹರಟೆಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇಸರಿಯ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗಡಮರಗಳ ಎಲೆಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮರದೆಲೆಗಳಿಂದ ತೊಟ್ಟಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಹನಿಗಳು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ದಿಳಿಯವಾದುವು. ಆನಂದನಿಗೆ ಹೃದಯ ಕಲಕಿದಂತಾಯಿತು. ಅನುವನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟ. ಅನುವಿನ ಜಡೆಯಮೇಲಿನ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವು ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಬೀಳುವಂತೆ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೇನು ಬೀಳಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆ ರಾಜು ಕೈ ಚಾಚಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಅವನ ಕೈ ಅನುವಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ತಾಗಿತು. ಅನು ತಟ್ಟನೆ ರಾಜುವಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದಳು ಅವಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜುವಿಗಾಗಿ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಪ್ರೇಮವೆಲ್ಲಾ ಕುಣಿಯಿತು. ಆನಂದನ ಕಾಲು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಚಣಕಾಲ ನಿಂತಿತು !

ಆನಂದನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸರ್ಯವಸಾನ ಹೀಗೆಂದು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಸುತ್ತೆಲ್ಲಾ ಸೀಳು-ತನಗೆ ಕತ್ತಲು. ಈ ಕತ್ತಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಬಗೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಮನಸ್ಸು, ಹೃದಯ, ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತಲು !

ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ವಿಲವಿಲನೆ ಒದ್ದಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉಳಿದವರ ಜತೆಗೇ ವಿಹಾರಕೂಟ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಏನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದೊಂದೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ತೆಪ್ಪಿಗೆ ಜೋಲು ಮುಖದಿಂದ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅದು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಬಂದು ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೊರಟ.

ರೈಲು ಮೈಸೂರು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಭಿಕ್ಷುಕನೊಬ್ಬ ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಮೂಡಿ ಅದನ್ನೊಡೆದು ಭಿಕ್ಷುಕನ ತುಂಬುಕಂಠದ ದನಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆನಂದ ಮೆಲ್ಲನೊಮ್ಮೆ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಹನಿಯಿತು— ಭಿಕ್ಷುಕ ತುಂಬುದನಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ—

“ ದುನಿಯಾ ಕ್ಯಾಹ್ಯೆ ಏಕ್ ತಮಾಷಾ
ಚಾರ್ ದಿನೋಂಕೀ ಝೂರ್ತೀ ಆಶಾ
ಸಲಮೆ ತೋಲಾ ಸಲವೇ ಮೂಷಾ— ”

ಆನಂದ “ ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯ ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಜೇಬಿನಿಂದೊಂದು ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಬಿಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಭಿಕ್ಷುಕ ಅವನಿಗೆ ಸಲಾಮು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಡನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ—

“ ಜಗವೊಂದು ಬಂದರೀ ಜೀವಸಾಗರದಲ್ಲಿ
ಹಡಗುಗಳು ಐತಂದು ಕೂಡುವುವು ದಿನವು
ವಿಧವಿಧದ ಜನರಿಹರು. ತೆರೆತೆರೆದ ಭಾವಗಳು
ಚಣಕಾಲ ಸಂಧಿಸುತ ಮೆರೆವುವಿಲ್ಲಿ!
ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಜೀವ—ಒಂದಿರುಳ ಪ್ರೇಮ
ಮುಂದೆಲ್ಲಿಗೋ ಪಯಣ, ಎಂಸೊ ಮಿಲನ
ಪಯಣದಲಿ ಸಾಗರದಿ ಕಡುತೆರದ ಕಷ್ಟಗಳು
ಕಾದಿಹುದು ಮುಂದೇನೊ ಅರಿತವರು ಆರು ? ”

“ ಹುಂ — ಅರಿತವರು ಆರು ? ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬದಲಾ
ವಣೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಗುವುವೆಂದು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತೆ—ನೂರುಬಗೆಯ ಬದಲಾವಣೆ.
ಲಲಿತಳ ಸಾವಿನ ದುರಂತ, ಈಗ ಅನುವಿನೋದಿಗೆ ಪ್ರೇಮ—ಅದೂ ಒಂದು
ದುರಂತ— ”

ಆನಂದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ನೋಡಿದ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ
ಗಳು—ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದುವು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಒಂದೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರ
ಮುಖ ಮರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು— ಮತ್ತೆ ಹೊರಬಂದು ನಗುತ್ತಿತ್ತು
ತಂಗಾಳಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾವನ್ನು ಕೊಂಚ ತಗ್ಗಿಸಿತು !

“ ಆ ನಕ್ಷತ್ರ ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೃದಯವಿದೆಯೇ?
ಸೌಂದರ್ಯವಿದ್ದರೇನು?— ಒಳಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲು ಅನು ಕೂಡ
ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ! ಹೊರಗೆ ಗುಲಾಬಿ, ಒಳಗೆ ಹೃದಯ ಕಾಡಿಗೆಯ
ಭೂಮಿ ! ”

“ ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ನಾನು ಅನುವನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದುದೂ ತಪ್ಪು ಹುಲ್ಲು
ಗರಿಕೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಯದೆ ಆಕಾಶದ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ!
ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೊಬಗುಗಳ ಗಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ ನೀಲಗಗನದಲ್ಲಿ
ಬೆಳಗುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಗರಿಕೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದರೆ— ನಕ್ಷತ್ರ, ಕೆಳಕ್ಕೆಳ
ದೀತೇ ? ಗರಿಕೆ ವಿರಹದಲ್ಲಿ ಬಾಡಿ ಸೊರಗಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ ! ”

“ ಆದರೆ— ಇದು ನನ್ನ ತಪ್ಪೇ ? ಪ್ರೇಮದ ಕೊನೆ ಹೀಗಾಗಬೇಕೇ ?
ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೃದಯವಿರುವುದೇ ತಪ್ಪೇ ? ” ಆನಂದನಿಗೆ ತಿಳವಿಗೆ ಮುಖ

ಕವಿದಂತಾಯಿತು. ವಿಚಾರವೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಯವಾದಂತಾಯಿತು. ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲು. ರೈಲು ಕೂಗುತ್ತಾ ಹಳಿಯ ವೇಲೆ ಹರಿದುಹೋಯಿತು.

× × × × ×

ಕಾಲುವೆಯ ನೀರು ಸಪ್ತಳವಿಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಗಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹುಲ್ಲುಜೊಂಡು ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆನಂದ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಳಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವನು. ರಾತ್ರಿ ಯೆಲ್ಲಾ ನಿವ್ರೆ ಮಾಡಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಾಯಿಗೆ ಗಂಜಿ ಕಾಸಿಕೊಟ್ಟು, ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಕಾಲುವೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸು ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ತಲೆ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ದಡಗಳನ್ನೂ ಒಂವೇ ಸಮನಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ಎದ್ದುನಿಂತ.

“ ಕಾಲುವೆಯ ದಡಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲವೆ. ಆದರೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಎಷ್ಟು ದೂರ. ಎರಡು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳಂತರ! ಎಂದಿಗೂ ಎರಡು ದಡಗಳು ಸೇರಲಾರವು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು, ಅನು ಎಂದಿಗೂ ಸೇರಲಾರೆವು ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ.

ಆನಂದ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಸಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಜ್ವರ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಂತುಹೋಗಿದ್ದ ಜ್ವರ ಎರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣ ಇಳಿದಂತೆ ತಕ್ಷಣ ಎರಿ ಗಂಭನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿ ಹೋದಂತಾಗಿ ಹುಚ್ಚುಹುಚ್ಚಾಗಿ ಕೂಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆನಂದ ಮೌನವಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

“ ಲಲಿತಾ—ಲಲಿತಾ—ನಾಗು ಅಳುತ್ತಾಳಲ್ಲೇ, ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳೇ ”

“ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಲಲಿತಾ—ಎಲ್ಲರನ್ನು ತಬ್ಬಲಿ ಮಾಡಿಹೋದಳು. ಲಲಿತಾ! ಲಲಿತಾ! ”

“ ಅಯ್ಯೋ ರಾಮ! ಈ ಸಂಕಟ ತಡೆಯಲಾರೆನವ್ವಾ ! ”

“ ಆನಂದ ಸದ್ಯ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದ. ”

ಆನಂದ ಮಾತನಾಡದೆ ತಾಯಿಯ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವರ ಹೊರಳಾಟದಲ್ಲಿ ಕೈ ಅವನ ಕೈ ಮೇಲೆ ಕೂತಿತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರೊಮ್ಮೆ ಅಗಲವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಕಡೆಗೇ ನೋಡಿದರು. ಆನಂದನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಟುತ್ವ-ಶೀತಲತೆ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಕೈಯಿನ ಕಾವು ಕೊಂಚಕೊಂಚವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಗೂಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಅವರ ಕೈಯಿದ್ದ ಆನಂದನ ಕೈ ಅಲುಗಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಗೂಡುಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸೊರಗಿ ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿದ್ದವು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ದನದ ಹಿಂಡು ಊರಿನ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗ ಎಮ್ಮೆಯೊಂದರ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕುಳಿತು “ ಹೇಯ್, ಹೇಯ್ ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳಿದ ಹುಡುಗರು ಅವನನ್ನು “ ಯಮಾ ಕಣ್ಣಾ, ವಾರೆ ಯಮಾ, ಯಾನೋರ್ ಸಾಯೋರ್ ಕೋಗ್ತಾ ಅನ್ನೆ ” ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಧೂಳು ಮೇಲೇರಿ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಣದ ತೆರೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆನಂದ ಸ್ಮಶಾನದ ಮುಂದಿನ ಮುರುಕು ಮಂಟಪವನ್ನೊರಗಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ. ಗೋಪುರ ಉರುಳಿ, ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಮೇಲ್ಭಾಗವಣಿಯೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತುಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಉಳಿದಿದ್ದದ್ದು ಮುಂಭಾಗದ ಮುರುಕು ಮಂಟಪ ಮಾತ್ರ. ಕಾಲದ ಕಪ್ಪುಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮಂಟಪದ ಬಹುಭಾಗ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅದರ ಅವಸಾನ ಶೇಷವಾಗಿ, ಕಳೆದಕಾಲದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಉಳಿದುದೊಂದು ಕಂಬವನ್ನೊರಗಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಆನಂದ— ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಜೋಡಿ !

ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಶವ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಗೆಯು ನೋಡವನ್ನು ಛೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಉರಿ ತನ್ನ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚಾಚುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡಿನ

ಒಂದೆರಡು ತುಣುಕನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿ ತಂದು ಅನಂದನ ಕಿವಿಗೆ ಹಾರಿತು —

“ ಕಂಡೆಯೇನು, ಕಂಡೆಯೇನು ಜೀವನದ ಜಾಡು
ಕಾಣಲೇನು, ಕಾಣಲೇನು ಏಕಾಕಿ.ಪಾಡು !

ಜೀವ ಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ ಸೋಲು ನೆರೆಯಲ್ಲಿ
ಬರಲಾರರೊಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ಜತೆ ಜನರು
ನಿನ್ನ ದಕ್ಕೆ ನೀನೆ ಹೊಡೆ—ಓರ್ವನೇ ಕೈಯೆತ್ತಿ
ಸೆಣಸಬೇಕೈ ಮತ್ತೆ ಮಡಿಯಬೇಕು ! ”

ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡಿನ ದನಿ ಕೊಂಚಕೊಂಚವಾಗಿ ತಗ್ಗುತ್ತ ಬಂತು. ಕಾಲುವೆಯ ದಡದಿಂದ ದೇಗುಲದ ಘಂಟಾನಾದ ಮಸಕು ಮಸಕಾಗಿ ಕೇಳಬಂತು. ಜತೆಗೆ ನವಿಲಿನ ಕೊರಗಿನ ಕೂಗೂ ದನಿಗೂಡಿಸಿತು. ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರದೆ ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಶವದ ಕೆಂಪುಜ್ವಾಲೆಗಳ ಬೆಳಕು ಆಗಾಗ ಅನಂದನ ಮುಖದಮೇಲೂ ಮುರುಕು ಮುಂಟಪದ ಮೇಲೂ ಬಿಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂದನ ಮುಖವೂ ಅವನೊರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುರುಕುಮುಂಟಪದಂತೆಯೇ! — ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಕಂಡುದು——ಶೂನ್ಯ !

